

Nr 89.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1932 kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lant-
mäteriuundervisningens anordnande vid tekniska högskolan
m. m. jämte en i ämnet väckt motion.*

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 4 januari 1932 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1932/1933 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 122 av det vid statsverkspropositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående lantmäteriuundervisningens anordnande vid tekniska högskolan m. m., som kunde vardas riksdagen förelagd,

dels beräkna en ökning av det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan, nu 720,440 kronor, med 17,440 kronor till 737,880 kronor;

dels beräkna en höjning av det i riksstaten under Tekniska högskolan: Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet uppförda ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt elever vid tekniska högskolan, nu 5,000 kronor, med 1,000 kronor till 6,000 kronor;

dels beräkna en höjning av det i riksstaten under Tekniska högskolan: Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m., nu 325,000 kronor, med 4,000 kronor till 329,000 kronor;

dels till beredande av ökade medel till samlingar och laborationer vid tekniska högskolan för budgetåret 1932/1933 beräkna ett extra anslag av 47,000 kronor;

dels till beredande av ökade medel för tekniska högskolan till uppvärmning, belysning och diverse utgifter för budgetåret 1932/1933 beräkna ett extra anslag av 56,000 kronor;

dels till bokinköp, bokbindning m. m. för tekniska högskolans bibliotek för budgetåret 1932/1933 beräkna ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor;

dels till resekostnads- och traktamentsersättningar åt lärare och studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i excursioner och fältövningar m. m. beräkna ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor;

dels ock till övergångskostnader för lantmäteriundervisningen för budgetåret 1932/1933 beräkna ett extra reservationsanslag av 28,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 19 februari 1932 dagtecknad proposition, nr 124, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

I. besluta, att lantmäteriundervisningen skall, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 19 februari 1932 tillstyrkt, från och med den 1 juli 1932 anordnas vid tekniska högskolan såsom en särskild fackavdelning för lantmäteri;

II. a) å personalstaten för tekniska högskolan från och med budgetåret 1932/1933 uppföra ytterligare en kontorsbiträdesbefattning med placering för innehavaren av denna befattning i lönegraden B 4;

b) öka det i den nuvarande ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda förslagsanslaget: avlöningar till ordinarie förvaltningspersonal, nu 31,600 kronor, med 2,600 kronor, till 34,200 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 2,600 kronor;

III. a) å personalstaten för tekniska högskolan från och med budgetåret 1932/1933 uppföra ytterligare en vaktmästarbefattning med placering för innehavaren av denna befattning i lönegraden B 5;

b) öka det i den nuvarande ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda förslagsanslaget: avlöningar till ordinarie vaktmästare m. fl., nu 73,300 kronor, med 3,000 kronor till 76,300 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 3,000 kronor;

IV. öka den i den ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten, arvoden till speciallärare, nu 105,620 kronor, med 13,600 kronor till 119,220 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 13,600 kronor;

V. öka den i den ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten: arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter, nu 51,200 kronor, med 1,000 kronor till 52,200 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 1,000 kronor;

VI. öka den i den ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten: avlöningar till icke-ordinarie vaktmästare m. fl., nu 16,020

kronor, med 480 kronor till 16,500 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 480 kronor;

VII. vid bifall till vad under II—VI hemställts höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, nu 720,440 kronor, med 20,680 kronor till 741,120 kronor;

VIII. — med uteslutande ur riksstaten av det under tekniska högskolan: vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet upptagna ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt elever — under samma rubrik uppföra ett ordinarie reservationsanslag till stipendier åt studerande å 6,000 kronor;

IX. höja den i staten för tekniska högskolan B. Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet, materiel m. m. ingående, såsom särskilt reservationsanslag betecknade anslagsposten till samlingar och laborationer, nu 150,000 kronor, med 3,000 kronor till 153,000 kronor samt förty höja det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. vid tekniska högskolan, nu 325,000 kronor, med 3,000 kronor till 328,000 kronor;

X. till beredande av ökade medel till samlingar och laborationer vid tekniska högskolan för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 47,000 kronor att av Kungl. Maj:t fördelas på de olika avdelningarna vid högskolan, på sätt Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma;

XI. till beredande av ökade medel för tekniska högskolan till uppvärmning, belysning och diverse utgifter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 56,000 kronor;

XII. till bokinköp, bokbindning m. m. för tekniska högskolans bibliotek för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor;

XIII. till resekostnadsersättningar åt studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas;

XIV. till övergångskostnader för lantmäteriundervisningen för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 29,700 kronor att utgå med den fördelning och i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas;

XV. a) medgiva, att för läraren i geodesi vid lantmäteriundervisningen, professorn, filosofie doktorn Sven Tryggve Salomon Rubin må från och med den 1 juli 1932 inrättas en personlig professur i geodesi med de åligganden för Rubin, som av Kungl. Maj:t bestämmas;

b) medgiva, att Rubin må såsom innehavare av nämnda professur från allmänna indragningsstaten åtnjuta avlöning i lönegraden B 30 enligt bestämmelserna i gällande avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen,

c) föreskriva, att Rubin skall vara skyldig att i tillämpliga delar under-

kasta sig ej mindre de i nyssberörda avlöningsreglemente stadgade villkoren och bestämmelserna än även 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension jämte de i anslutning till samma lag i pensionshänseende utfärdade bestämmelserna för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sist omfördälda statsrådsprotokoll.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *A. Nylander* väckt motion (I: 311), vari hemställts, att riksdagen vid bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 124 ville för sin del besluta, att det skall ankomma på tekniska högskolans myndigheter att bland sökande till fackavdelningen för lantmäteri efter stadgade grunder utse elever till det antal, dock högst 20, som lantmäteristyrelsen för varje läsår bestämt.

Den nuvarande anordningen för lantmäteriuundervisning tillkom efter beslut vid 1910 års riksdag, som emellertid beviljade anslag för ändamålet endast å extra stat. Lantmäteriuundervisningen står under överinseende av lantmäteristyrelsen.

Anordningen är närmast att karakterisera som ett provisorium. Frågan om lantmäteriuundervisningens definitiva ordnande har emellertid länge varit aktuell, och under senare år har densamma varit föremål för en ingående prövning av vederbörande myndigheter och tillkallade sakkunniga ävensom av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Den 14 december 1928 anbefalldes Kungl. Maj:t lantmäteristyrelsen att efter verkställd utredning till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ordnande av lantmäteriuundervisningen. Föredragande departementschefen angav bland annat följande riktlinjer för utredningsarbetets bedrivande.

Frågan om lantmäteriuundervisningens definitiva ordnande borde upptagas till övervägande för att bringas till slutlig lösning. Sålunda borde övervägas lämpligheten och behovet av upprättandet av en särskild institution för undervisningens bedrivande eller huruvida denna på tillfredsställande sätt kunde ordnas genom anlitande av redan förefintliga undervisningsanstalter på angränsande utbildningsområden eller vid sådana anstalter anställda lärarkrafter. I samband därmed borde en omprövning ske av själva undervisningsplanen med tillgodogörande av den under de gångna åren vunna erfarenheten.

Sedan lantmäteristyrelsen med biträde av särskilt förordnade sakkunniga verkställt den sålunda anbefallda utredningen, avlämnade styrelsen den 27 augusti 1929 *utredning och förslag rörande lantmäteriuundervisningens ordnande* (statens offentliga utredningar 1929: 20). I betänkandet uttalades och föreslogs bland annat följande.

För lantmäteriet tarvades, med hänsyn till verksamhetens egenart och omfattning, en särskild för ändamålet avpassad utbildning. Då möjlighet icke förefunnnes att ordna lantmäteriundervisningen på tillfredsställande sätt genom anlitande av redan förefintliga läroanstalter, borde undervisningen ordnas som en särskild institution, en lantmäterihögskola. Antalet studerande i varje årsklass beräknades normalt till 18 à 20. Undervisningen skulle, efter ett halvt års praktisk elevtid, omfatta sju terminer, vartill komme fältövningar under tre somrar. Antalet ordinarie lärartjänster föreslogs till sju, därav fyra professorer och tre lektorat. Kostnaderna för lantmäteriundervisningens ordnande enligt förslaget beräknades till 140,932 kronor för år jämte kostnader för dyrtidstillägg. Lokalfrågan skulle ordnas genom nybyggnad.

Över lantmäteristyrelsens förslag avgåvos yttranden av ett flertal myndigheter och sammanslutningar. I vissa av yttrandena ifrågasattes, huruvida särskild högskola krävdes för lantmäteriundervisningen. Sålunda uttalade styrelsen för tekniska högskolan, bland annat, att ytterligare utredning vore erforderlig, särskilt beträffande frågan, om lantmäteriundervisningen helt eller delvis kunde anknytas till undervisningen vid högskolan.

I anledning av de i yttrandena sålunda framförda erinringarna tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 3 oktober 1930, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, särskilda utredningsmän att inom departementet upprätta ett alternativt förslag, huru samma undervisning som den av lantmäteristyrelsen föreslagna skulle ordnas, därest undervisningen ifråga tänktes förlägg till tekniska högskolan.

Efter slutfört uppdrag avlämnade sagda *utredningsmän* med skrivelse den 1 december 1930 den anbefallda utredningen, vilken alltså omfattar ett utarbetat förslag till lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan. Utredningsmännen framhöllo därvid, att de med hänsyn till omfattningen av det åt dem lämnade uppdraget icke haft att bedöma frågan om lämpligheten av lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan i och för sig. I skrivelsen uttalades och föreslogs i huvudsak följande.

Därest utbildningen av lantmätare förlades till tekniska högskolan, torde det ligga i sakens natur, att för meddelande av nämnda undervisning borde bildas en ny fackavdelning. Undervisningen skulle, fränsett praktisk elevtid — till vilken fråga utredningsmännen icke fattat ståndpunkt — omfatta fyra år jämte fältövningar under tre somrar. Den sista terminen av studietiden skulle användas till utförande av s. k. examensarbete. Såsom ordinarie lärare skulle allenast anställas två professorer; undervisningen skulle i övrigt meddelas av speciallärare, anställda för viss tid, och assistenter. Kostnaderna för undervisningens ordnande enligt förslaget beräknades till 116,296 kronor för år jämte kostnader för dyrtidstillägg.

Över utredningsmännens förslag avgåvos yttranden av ett antal myndigheter och sammanslutningar. Bland dessa yttranden märkes särskilt det, som avgivits av *styrelsen för tekniska högskolan* och som grundade sig på

en skrivelse i ämnet av den 30 januari 1931 från *tekniska högskolans lärarkollegium*. Nämnda yttrande innefattade ett helt nytt förslag till frågans lösande och innefattade i korthet följande.

Utbildningen av lantmätare borde förläggas till tekniska högskolan och där sammanföras med utbildningen av mätningssingenjörer med kommunal-teknisk skolning till en gemensam studiegrupp. Vid tekniska högskolan borde bildas en ny fackavdelning för mätningsteknik, speciellt avsedd för lantmåteriundervisningen. Utbildningen av mätningssingenjörer kunde förläggas som en särskild studieriktning inom den nya fackavdelningen eller inom fackavdelning V eller inom båda. Förberedande praktisk elevutbildning borde icke erfordras. Studietiden borde vara den av såväl lantmåteristyrelsen som av de särskilda utredningsmännen föreslagna eller sju terminer. För erhållande av diplom borde därtill fogas en åttonde termin, ägnad åt ett självständigt examensarbete. Intet hinder torde emellertid möta, att lantmåteristyrelsen för kompetens såsom lantmätare icke fordrade examensarbete och avgångsdiplom. Såsom ordinarie lärare skulle anställas fyra professorer; undervisningen i övrigt skulle ombesörjas av speciallärare och assistenter. De årliga kostnaderna beräknades till 115,596 kronor jämte kostnader för dyrtidstillägg. Byggnadskostnaderna skulle kunna begränsas till cirka 240,000 kronor. Om lantmåteriundervisningen ordnades oberoende av tekniska högskolan, kunde man icke undgå att införa en studieriktning för kommunal teknik inom fackavdelning V, vilket skulle draga en årlig kostnad av minst 19,600 kronor fränsett dyrtidstillägg.

I en till riksdagen den 13 mars 1931 avlåten proposition, nr 183, föreslog Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, riksdagen att

1) godkänna av departementschefen tillstyrkta huvudgrunder för en omorganisation av lantmåteriundervisningen samt

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden den 1 juli 1931—den 30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av professorer i juridik, kulturteknik och jorddelningslära vid lantmåteriundervisningen.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition anslöt sig i allt väsentligt till lantmåteristyrelsens förslag. Undervisningen föreslogs sålunda fortfarande skola förläggas till en fristående anstalt, benämnd lantmåteriundervisningen, och stå under lantmåteristyrelsens överinseende. Emellertid avsågs därmed icke att avskära möjligheterna av undervisningens framtida förläggande till tekniska högskolan, varför inga andra lärarbefattningar uppförts såsom ordinarie än sådana, som bleve erforderliga jämväl vid ett eventuellt framtida förläggande av lantmåteriundervisningen till tekniska högskolan. Efter en förberedande praktisk elevtid av ett halvt år skulle undervisningen omfatta sju terminer jämte fältövningar under tre somrar. Utförande av examensarbete skulle icke vara obligatoriskt. Undervisningen skulle handhas av tre professorer (i juridik, kulturteknik och jorddelningslära) jämte för viss tid anställda speciallärare och assistenter. För undervisningen i geodesi skulle därjämte till en början inrättas en personlig professur för läraren i detta ämne vid den nuvarande lantmåteriundervisningen. De årliga kostnaderna beräknades till 141,272 kronor jämte kostnader för dyrtidstillägg.

Beträffande lokalfrågan framhölls, att den för det dåvarande icke kunde anses aktuell, enär de lokaler, som för lantmäteriuundervisningen iordningställdes i tekniska högskolans gamla lokaler vid Drottninggatan, beräknades förslå även för den omorganiserade undervisningen.

I två i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition väckta, lika lydande motioner (I: 249 och II: 415) hemställdes, att riksdagen ville, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition, för sin del besluta att

1) för lantmäteriuundervisningen skulle nyinrättas en fackavdelning för mätningsteknik vid tekniska högskolan, anordnad enligt de huvudgrunder, som angåvos i ett av tekniska högskolan den 30 januari 1931 avgivet, såsom bilaga till motionerna fogat yttrande, med de modifikationer därav, som i motionerna föreslagits i anslutning till departementschefens förslag samt

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga under tiden den 1 juli 1931—den 30 juni 1932 erforderliga åtgärder för tillsättande av professurer i kulturteknik, geodesi och jorddelningslära vid tekniska högskolan.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition jämte ovanberörda motioner behandlades av sammansatt stats- och jordbruksutskott.

I utlåtande nr 7 anförde utskottet för egen del följande:

Såsom ovan erinrats har 1930 års riksdag understrukit angelägenheten av, att lantmäteriuundervisningen ordnades på ett fastare och rationellare sätt. Genom den utredning, som i ärendet förebragts, har behovet av en omorganisation på detta område även till alla delar bestyrkts. Utskottet anser sig likväl icke kunna följa det av Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget till frågans lösning, vilket närmast beror därpå, att förslaget synes utskottet innefatta en alltför vidlyftig anordning och dessutom ägnat att medföra betydande ekonomiska konsekvenser. Även om enligt Kungl. Maj:ts förslag möjlighet skulle hållas öppen för lantmäteriuundervisningens framtida inordnande i tekniska högskolan, torde man kunna utgå från, att om den av Kungl. Maj:t nu föreslagna undervisningen väl kommer till stånd, det torde komma att möta avsevärda svårigheter och motstånd att inlemma densamma i tekniska högskolan. Utskottet är emellertid av den uppfattningen, att det i och för sig måste anses lämpligare att de högre läroanstalterna, såvitt möjligt, sammanföras till större enheter för att man på sådant sätt må kunna undvika att för undervisningen på olika specialområden upprätta små fristående högskolor med ett mera begränsat antal elever. De skäl, som i ärendet anförts mot lantmäteriuundervisningens förläggande till tekniska högskolan, synas utskottet icke heller bärande. Farhågorna för att lantmäteriuundervisningen, om den förlägges till tekniska högskolan, skulle erhålla en för lantmäteriarbetet främmande inriktning, synas utskottet omotiverade. Inom den vida ram, som tekniska högskolan utgör, arbeta flera olika fackavdelningar och utbildas ingenjörer av de mest skilda slag, exempelvis gruvingenjörer och elektrotekniker, utan att detta hittills ifrågasatts kunna medföra några olägenheter av antytt slag. Ihågkommas bör även, att om lantmäteriuundervisningen förlägges till tekniska högskolan, skulle för denna utbildning anställas särskilda lärare. Blott lantmäteriuundervisningen erhåller nödiga lärarkrafter och lokaler samt erforderlig rörelsefrihet vid studieplanernas uppgörande torde några olägenheter av dess förläggande

till tekniska högskolan icke behöva uppstå utan fastmera avsevärda fördelar vara att vinna. Vid en liten fackhögskola råka lärare och elever nämligen lätt in i en isolering, som kan verka hämmande å intresset för forskningsarbete, medan vid en större högskola den intima samvaron med personer, tillhörande andra yrkesgrupper, kan verka stimulerande i detta hänseende. I detta sammanhang torde även böra uppmärksammas de otvivelaktiga fördelar i fråga om utbildningen av mätningssingenjörer, som skulle vinnas genom lantmäteriuundervisningens förläggande till tekniska högskolan.

Frågan om förberedande praktisk elevtid synes utskottet icke vara av den betydelse, att den i och för sig bör förhindra undervisningens anordnande på sätt, som eljest kan anses lämpligt och önskvärt. Spörsmålet, som likväl synes utskottet böra noga övervägas, torde emellertid kunna vinna en tillfredsställande lösning, vare sig undervisningen förlägges på det ena eller andra stället. Huvudsaken synes utskottet vara, att samma utbildningsmöjligheter erbjudas vid tekniska högskolan som vid en fristående lantmäteriuundervisning.

I fråga om lämpligheten och behovet av examensarbete ställer sig utskottet tveksamt men vill samtidigt framhålla, att även i detta avseende gäller att frågan kan och bör lösas oberoende av undervisningens förläggning.

Redan av nu anförda skäl anser utskottet, att lantmäteriuundervisningen lämpligen bör förläggas till tekniska högskolan. För att med säkerhet undgå den av departementschefen påpekade faran, att studierna erhålla en för lantmäteriet främmande inriktning, torde det icke böra ifrågakomma att inordna lantmäteriuundervisningen under någon nu befintlig fackavdelning vid tekniska högskolan utan bör densamma förläggas till en nyinrättad fackavdelning för lantmäteri och mätningsteknik samt på sätt, som antydes i det av tekniska högskolans lärarkollegium framlagda förslaget, samordnas med utbildningen av mätningssingenjörer. Såsom ett ytterligare skäl till den nu föreslagna anordningen må framhållas, att därigenom skulle vinnas icke oväsentliga besparingar, såväl i de årliga utgifterna som framför allt i fråga om byggnadskostnaderna.

I fråga om formen för lärarnas anställning synes det utskottet böra noga övervägas, i vad mån det kan anses nödigt att för de i lantmäteriuundervisningen ingående ämnena inrätta lärarbefattningar i professors ställning. Särskilt har utskottet ställt sig mycket tveksamt med avseende på den föreslagna professuren i juridik.

Utskottet anser sålunda, att frågan om lantmäteriuundervisningens ordnande bör lösas i huvudsaklig överensstämmelse med det i motionerna framförda förslaget. Då detta emellertid icke innefattar en detaljerad utredning samt vederbörande myndigheter ej heller varit i tillfälle att däröver avgiva yttrande, torde vid innevarande års riksdag beslut böra fattas allenast i principfrågan, d. v. s. rörande lantmäteriuundervisningens förläggande till tekniska högskolan, men frågan i övrigt böra göras till föremål för förnyad utredning.

Utskottet, som sålunda icke heller anser sig kunna tillstyrka bifall till motionerna, får under åberopande av det anförda hemställa,

1) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke må vinna riksdagens bifall;

2) att riksdagen må med anledning av motionerna I: 249 och II: 415 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om den närmare utredning rörande lant-

materiundervisningens anordnande vid tekniska högskolan, som kan påkallas med hänsyn till vad utskottet här ovan anført, samt om framläggande för 1932 års riksdag av förnyat förslag i ämnet;

3) att motionerna I: 249 och II: 415, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anført och hemställt, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

I skrivelse den 29 maj 1931, nr 307, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lantmateriundervisningens ordnande jämte i ämnet väckta motioner, anmälde härefter riksdagen, under åberopande av sammansatta stats- och jordbruksutskottets ovanberörda, av riksdagen godkända utlåtande nr 7, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke vunnit riksdagens bifall, samt anhöll med anledning av motionerna I: 249 och II: 415 om den närmare utredning rörande lantmateriundervisningens anordnande vid tekniska högskolan, som kunde påkallas med hänsyn till vad utskottet i sitt berörda utlåtande anført, samt om framläggande för 1932 års riksdag av förnyat förslag i ämnet.

Genom beslut den 12 juni 1931 anbefalldes de sakkunniga, vilka, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1929, inom ecklesiastikdepartementet tillkallats för omorganisation av den högre tekniska undervisningen — de s. k. tekniska högskolesakkunniga — att verkställa den av riksdagen i dess skrivelse den 29 maj 1931, nr 307, begärda utredningen rörande lantmateriundervisningens anordnande vid tekniska högskolan.

Till åtlydnad härav hava nämnda sakkunniga — ledamoten av riksdagens första kammare, generalkrigskommisarien L. Widell, ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare, lektorn E. Björnsson, rektorn vid Chalmers tekniska institut, professorn B. H. Grauers, civilingenjören C. Kleman och professorn vid tekniska högskolan T. G. E. Lindmark — som i olika detaljer av frågan, muntligen eller skriftligen, samrått med presidenten i Svea hovrätt L. B. Ekeberg, generaldirektören T. K. V. Nothin, professorerna vid tekniska högskolan C. A. Forssell, C. A. Heuman och P. E. Fagerholm, läraren vid lantmateriundervisningen, professorn S. T. S. Rubin samt stadsplanedirektören i Stockholm A. Lilienberg, med skrivelse den 29 augusti 1931 avgivit »Utredning och förslag rörande lantmateriundervisningens anordnande vid tekniska högskolan jämte därmed sammanhängande frågor».

Över detta de sakkunnigas förslag hava yttranden avgivits den 5 november 1931 av statskontoret, den 10 december 1931 av lantmäteristyrelsen efter hörande av föreståndaren för lantmateriundervisningen, som i sin tur inhämtat yttranden från de vid lantmateriundervisningen tjänstgörande lärarna, ävensom den 19 januari 1932 av tekniska högskolans styrelse efter hörande av högskolans lärarkollegium. Vidare hava svenska kommunal-tekniska föreningen, styrelsen för svenska teknologföreningen och svenska stadsförbundet den 15, respektive den 21 december 1931 samt den 1 februari 1932 till Kungl. Maj:t inkommit med yttranden över betänkandet.

Undervis-
ningens all-
männa anord-
ning m. m.

I kap. II (sid. 13—39 i statsrådsprotokollet) har behandlats *undervisningens allmänna anordning* och vissa i samband därmed stående frågor.

Departementschefen har därvid — efter en redogörelse för de tekniska högskolesakkunnigas förslag i denna del ävensom för de häröver avgivna yttrandena — framlagt i huvudsak följande allmänna synpunkter:

Frågan om det framtida anordnandet av lantmäteriundervisningen blev, såsom i det föregående erinrats, efter fleråriga utredningar genom en kungl. proposition, nr 183, föremål för ingående prövning vid 1931 års riksdag. Det i nämnda proposition framlagda organisationsförslaget — upprättandet av en fristående högskola för lantmäteriundervisningen — vann emellertid icke riksdagens bifall. Riksdagen ansåg i stället att lantmäteriundervisningen borde förläggas till tekniska högskolan, samt anhöll om den närmare utredning, som kunde påkallas med anledning härav.

Den av riksdagen sålunda begärda utredningen föreligger nu, verkställd av de s. k. tekniska högskolesakkunniga. Dessa hava — vid det förhållandet, att riksdagen redan i princip uttalat sig för att lantmäteriundervisningen borde förläggas till tekniska högskolan — icke ansett av behovet påkallat att närmare ingå på denna fråga utan inskränkt sig till att framhålla att jämväl enligt deras uppfattning de skäl, som talade för lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan, vore de mest vägande, och att de sakkunniga därför funne sig kunna uttala sin anslutning till riksdagens ovanberörda principbeslut.

Denna de sakkunnigas ståndpunkt har i huvudsak vunnit anslutning i de över deras utredning avgivna utlåtandena.

I likhet med lantmäteristyrelsen finner jag det vara av ojämförligt största vikt, att nuvarande provisoriska anordningar ifråga om lantmäteriundervisningen snarast möjligt bringas att upphöra och att således ett slutligt ordnande av denna fråga må utan uppskov kunna vinnas. Jag ansluter mig därför till det framkomna, på 1931 års riksdags principbeslut grundade förslaget om lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan.

Förslaget, att lantmäteriundervisningen icke borde inordnas under någon nu befintlig fackavdelning vid högskolan utan förläggas till en nyinrättad fackavdelning för lantmäteri, har från alla håll vunnit bifall, då man häri sett ett skydd mot faran att studierna skulle kunna erhålla en för lantmäteriet främmande inriktning. Jag biträder förslaget i denna del.

De tekniska högskolesakkunniga hava vidare till behandling upptagit frågan om utbildning av stads- och kommunalingenjörer och därigenom kommit att beröra undervisningen vid tekniska högskolans fackavdelning för väg- och vattenbyggnad.

Förslaget i denna del, som synes innebära åtskilliga beaktansvärda uppslag för ordnandet och moderniserandet av undervisningen i nämnda fackavdelning, torde dock enligt min uppfattning icke för närvarande böra föranleda några åtgärder från Kungl. Maj:ts sida.

Härför tala flera skäl. Först och främst befinner sig frågan om hela den tekniska högskoleundervisningens framtida ordnande i vårt land för närvarande under utredning av de tekniska högskolesakkunniga, och redan häri torde ligga ett starkt skäl för att ej nu företaga andra ändringar av mera genomgripande art än sådana, som av en eller annan anledning äro ofrånkomliga. Vidare är den för denna fackavdelning synnerligen viktiga frågan om undervisningen i stadsplanekunst m. m. föremål

för särskild utredning av vissa inom kommunikationsdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 juni 1930, tillkallade sakkunniga, vilka ännu icke hunnit slutföra sitt uppdrag. Slutligen har tekniska högskolans lärarkollegium framhållit, att frågan om en förbättring av undervisningen inom fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad samt om utnyttjande av de genom lantmäterifackavdelningens tillkomst erhållna lärarkrafterna borde upptagas i samband med pågående utredning rörande undervisningen inom fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad.

I det förslag, jag nu går att framlägga, kommer jag alltså endast att uppehålla mig vid de frågor, som hava direkt samband med lantmäteriu- undervisningens anordnande vid tekniska högskolan. Härvid måste givetvis uppmärksammas, att inga sådana åtgärder vidtagas, som kunna föregripa en kommande omorganisation av den högre tekniska undervisningen över huvud taget. Jag utgår sålunda i det stora hela från förhållandena, sådana de nu te sig. Härvid gäller det också att tillse, att lantmäterifackavdelningen bör så organiseras att den, utan att lantmäteriu- undervisningens berättigade krav trädas för nära, bringas i så nära överensstämmelse som möjligt med högskolans övriga fackavdelningar. Detta gäller såväl styrelse och förvaltning som undervisningsplaner, anslag o. s. v.

Ett inordnande av lantmäteriu- undervisningen i tekniska högskolan förut- sätter vissa ändringar i de för tekniska högskolan gällande stadgarna ävensom i bestämmelserna rörande tentamina och examina samt angående dis- putation och promotion vid högskolan. Till dessa frågor torde jag fram- deles få återkomma efter det att vederbörande vid högskolan beretts tillfälle att i ämnet avlåta förslag. Dock anser jag mig redan nu böra meddela, att jag biträder det av de sakkunniga framlagda förslaget, att i § 5 av gällande stadgar för tekniska högskolan vidtages ändring av innebörd, att antalet ledamöter i högskolans styrelse ökas till, förutom ordföranden, tio, ävensom att till en av dessa ledamötsplatser förslag skall uppgöras av lant- mäteristyrelsen. Ett genomförande av förslaget måste vidare föranleda vissa ändringar i bland annat gällande lantmäteriiinstruktion.

Departementschefen har härefter övergått till att redogöra för frågorna om inträdesfordringar, antalet lantmäterielever, utbildningstidens längd, exa- mensarbete m. m. Departementschefen har därvid erinrat, att en fråga, som varit föremål för ingående diskussioner och vari meningarna starkt brutit sig, vore den om *inträdesfordringarna*, särskilt om behovet och utsträckningen av praktisk utbildning före inträdet. Denna fråga vore jämväl av grund- läggande betydelse för studiernas anordnande och omfattning. För när- varande fordrades för inträde vid lantmäteriu- undervisningen studentexamen på reallinjen och ett års praktisk elevtid hos lantmätare eller mättningsman i stad. Undervisningen vore treårig och fördelad på två kurser, en två- årig kurs för lantmäterioxamen och en ettårig kurs för kulturteknisk examen.

De tekniska högskolesakkunniga hava ifråga om inträdesfordringarna an- fört bland annat:

De sakkunniga finna sig böra föreslå, att intet krav på praktisk verk- samhet måtte uppställas för inträde vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri.

Å andra sidan vilja de sakkunniga icke förneka, att en föregående prak-

tisk erfarenhet måste vara av betydelse för de lantmäteristuderande, och de sakkunniga vilja därför förorda, att vid prövning av de inträdessökandes kvalifikationer hänsyn till föregående praktisk tjänstgöring måtte tagas — på samma sätt som för närvarande sker beträffande inträdessökande vid tekniska högskolans olika fackavdelningar.

De sakkunniga anse sig emellertid kunna förutsätta, att i verkligheten flertalet inträdessökande till fackavdelningen för lantmåteri komme att förete intyg om praktisk tjänstgöring under sommaren närmast före inträdet och i många fall även närmast föregående sommar. Ett sådant antagande vinner stöd av erfarenheten från tekniska högskolans nuvarande fackavdelningar.

Men även om detta antagande icke skulle gå i uppfyllelse, kommer i allt fall en ersättning att beredas för den bortfallna praktiska tjänstgöringen före den teoretiska undervisningen genom de sakkunnigas i annat sammanhang framställda förslag *dels* om viss utökning av de praktiska övningarna i geodesi under sommaren efter första vårterminen, *dels* och framförallt om att sommaren mellan tredje och fjärde studieåren skulle bli fri från fältövningar, varigenom möjlighet vinnes för flera månaders praktisk tjänstgöring omedelbart före avläggandet av lantmåteriexamen, därest icke nämnda sommar användes för fullgörande av första årets värnpliktstjänstgöring.¹ Huruvida viss tids praktisk tjänstgöring efter avlagd examen vid tekniska högskolan skall uppställas som villkor för erhållande av förordnande att utföra lantmåteriförrättning, är en fråga, varom det ej lärer tillkomma de sakkunniga att avgiva yttrande.

Härefter övergå de sakkunniga till frågan om vilka *kunskapsfordringar* som må böra uppställas för inträde i tekniska högskolans fackavdelning för lantmåteri och yttra härom bland annat:

För närvarande fordras för tillträde till lantmåteriundervisningen avlagd studentexamen vid realgymnasiet med minst betyget godkänd i matematik, fysik, kemi och biologi eller efter studentexamen undergången fyllnadsprövning med enahanda vitsord.

Gällande bestämmelser rörande inträde vid tekniska högskolan återfinnas i § 71 av högskolans stadgar. Här stadgas i mom. a), att behörig att vinna inträde såsom ordinarie studerande i högskolans första årskurs är den, som avlagt godkänd studentexamen samt i denna examen eller i sedermera undergången fyllnadsprövning erhållit minst betyget godkänd i matematik, fysik och kemi efter fordringarna för studentexamen å realgymnasiet och därjämte företer vederbörligt intyg om färdighet i teckning till det mått, som erfordras för vitsordet godkänd i sistnämnda examen. I mom. b)—d) i samma paragraf meddelas föreskrifter rörande inträde vid tekniska högskolan för dem, som erhållit avgångsbetyg från någon av statens tekniska elementarskolor eller tekniska gymnasier eller från annan jämställd eller högre teknisk läroanstalt eller från handelshögskolan eller från något under statens inseeende stående handelsgymnasium, ävensom för dem, som genom intyg om praktisk verksamhet, utövad under en tid av minst två år, visa sig äga framstående anlag för ingenjörs- eller arkitektyrket.

De sakkunniga vilja föreslå, att för inträde såsom ordinarie studerande i första årskursen av tekniska högskolans fackavdelning för lantmåteri skola gälla de kunskapsfordringar, som äro föreskrivna i § 71 mom. a) av högskolans stadgar, med det tillägg, att därutöver skola erfordras kunskaper i biologi, motsvarande minst fordringarna för betyget godkänd vid flyttning

till gymnasiets, resp. lyceets näst högsta ring eller krets. Om också för inträde i lantmäteriafdelningen de alternativa inträdesfordringarna i stadgarnas § 71 mom. b)—d) mera sällan torde komma att tillämpas, synas tillräckliga skäl ej föreligga att utesluta dem beträffande denna fackavdelning; viss omformulering av mom. d) torde dock böra vidtagas.

Vid lantmäteriundervisningen antagas för närvarande de studerande av lantmäteristyrelsen till ett *antal*, som Kungl. Maj:t årligen på framställning av styrelsen bestämmer. Antalet nyantagna elever under senare år har varit omkring 18, men torde för framtiden, enligt vad de tekniska högskolesakkunniga meddelat, kunna beräknas bliva något lägre. De sakkunniga hava vid sina kostnadsberäkningar ansett sig böra utgå från ett antal av 15.

Tekniska högskolesakkunniga hava framhållit, att det icke torde vara lämpligt, att antagandet av studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri skedde genom annan myndighet eller på annat sätt än beträffande högskolans övriga studerande, dock med det undantag härifrån, att den, som vid lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan redan av lantmäteristyrelsen antagits till lantmäterielev, finge utan vidare vinna inträde i tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri vid början av höstterminen 1932.

Med hänsyn till det förhållandet, att de studerande inom lantmäterifackavdelningen praktiskt taget uteslutande komma att vinna sin framtida utkomst inom lantmäterikåren, hava emellertid de sakkunniga funnit nödigt och önskvärt — jämväl för att undvika överproduktion — att lantmäteristyrelsen även i fortsättningen beredes tillfälle att avgiva förslag beträffande det antal studerande, som för varje år bör nyantagas. Bestämmandet av antalet torde, anförda de sakkunniga, lämpligen böra tillgå på så sätt, att, sedan lantmäteristyrelsen avgivit förslag i ämnet samt yttranden häröver avgivits av tekniska högskolans lärarkollegium och styrelse, avgörandet förbehålles Kungl. Maj:t.

De sakkunniga hemställa således, att antagandet av studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri skall, med ovan angivet undantag för det första året, ske på samma sätt som för närvarande är föreskrivet beträffande högskolans övriga studerande, dock att maximiantalet av dem, som skola vinna inträde vid denna fackavdelning, skall bestämmas av Kungl. Maj:t på förslag, som lantmäteristyrelsen årligen har att avgiva, samt efter hörande av tekniska högskolans lärarkollegium och styrelse.

De sakkunniga hava slutligen för lantmätarna föreslagit en *utbildningstid* av sju terminer, samt eventuellt utförandet av ett examensarbete under en åttonde termin, men hava icke ansett sig behöva taga ställning till frågan, huruvida examensarbetet bör vara obligatoriskt eller icke.

Lantmäteristyrelsen har i detta hänseende anfört bland annat:

Lantmäteristyrelsen håller före, att starka saksål föreligga för bibehållande av hittillsvarande bestämmelse om studentexamen såsom en obligato-

risk fordran för vinnande av inträde vid lantmäteriuundervisningen, och att således vid undervisningens inordnande under tekniska högskolan ovan nämnda i § 71 mom. b) — d) i högskolans stadgar intagna bestämmelser icke må komma i tillämpning ifråga om fackavdelningen för lantmäteri.

För en i alla avseenden mogen inträdessökande, som icke avlagt studentexamen, torde i varje fall möjlighet till dispens icke vara utesluten.

Lantmäteristyrelsen har tidigare beräknat, att *antalet studerande vid lantmäteriuundervisningen* normalt kunde vid varje årskurs sättas till 18 à 20 stycken. De sakkunniga åter hava ansett sig böra räkna med i medeltal 15.

Då enligt styrelsens mening lantmäteriuundervisningens huvuduppgift allt framgent bör bliva att utbilda personal för anställning i lantmäteristaten och kartverket, bör inträde vid den blivande fackavdelningen för lantmäteri liksom hittills årligen beviljas främst ett efter behovet för statstjänsten avpassat, begränsat antal studerande. Även om en viss nedgång under närmaste tiden kan tänkas uppstå i sagda behov, torde dock i allt fall den av de sakkunniga angivna siffran ställa sig väl låg. Vid bestämmande av antalet studerande vid ifrågasvarande fackavdelning torde jämväl hänsyn böra tagas därtill, att möjlighet bör förefinnas för studerande, som av en eller annan anledning finna, att de icke lämpa sig för lantmäteriverksamheten eller att de icke hava utsikt att bliva antagna vid lantmäteristaten, att — efter erforderlig komplettering — kunna övergå till annan fackavdelning, liksom till att viss avgång bland de studerande under studietiden knappast kan fränkommas.

Lantmäteristyrelsen har emellertid intet att erinra mot de sakkunnigas förslag i fråga om sätt och ordning för bestämmande och antagning av studerande vid den ifrågasatta fackavdelningen för lantmäteri, givetvis under ovan angiven förutsättning, att antalet studerande avpassas efter det för statstjänsten beräknade behovet.

Lantmäteristyrelsen håller före, att examensarbetet bör göras obligatoriskt, och att alltså studierna vid fackavdelningen för lantmäteri böra avslutas med utförande av dylikt arbete, varefter de lantmäteristuderande erhålla avgångsbetyg såsom civilingenjörer.

Tekniska högskolans lärarkollegium har, med instämmande av *högskolans styrelse*, anfört bland annat:

Praktisk utbildning uppställes för närvarande icke såsom *fordran för inträde* vid tekniska högskolan, och lärarkollegiet anser sig kunna instämma i de av de sakkunniga framförda skälen att ej heller för fackavdelningen för lantmäteri uppställa sådan fordran. Däremot borde vid gradering av de sökandes meriter hänsyn tagas till praktisk utbildning, i likhet med vad redan nu är fallet vid intagningen av studerande vid tekniska högskolan.

Rörande det av de sakkunniga framställda förslaget att till § 71 mom. a) av tekniska högskolans stadgar göra ett tillägg, innebärande fordran på kunskaper i biologi, motsvarande fordringarna för betyget godkänd vid flyttning till gymnasiet respektive lyceets näst högsta ring eller krets, anser lärarkollegiet, att en dylik fordran bleve i viss mån illusorisk, och att det i varje fall icke kan vara riktigt att lägga kunskaperna på det lägre gymnasialstadiet till grund för fordringarna för inträde till tekniska högskolan. Hänsyn till kunskaper i biologi i studentbetyg eller i betyg från universitet eller högskola borde dock kunna tagas vid bedömande av den inbördes kompetensen mellan de inträdessökande till ifrågasvarande fackavdelning, då des-

sas antal är så stort, att en utgallring är nödvändig, exempelvis på samma sätt som till intyg över praktisk verksamhet.

Inträdesfordringarna bleve på så sätt lika för högskolans alla fackavdelningar.

De sakkunniga hava föreslagit, att Kungl. Maj:t på förslag av lantmäteristyrelsen skulle för varje år efter hörande av högskolans lärarkollegium och styrelse bestämma *maximiantalet* av dem, som skulle vinna inträde i fackavdelningen för lantmäteri.

Lärarkollegiet finner dessa former onödigt komplicerade, och får därför i stället föreslå, att lantmäteristyrelsen får befogenhet att efter de i tekniska högskolans stadgar uppställda fordringarna för inträde utse ett antal studerande ej överstigande 20, vilka av lantmäteristyrelsen garanteras anställning som lantmätare, sedan de med godkända vitsord genomgått den i det följande angivna undervisningen. De sålunda av lantmäteristyrelsen utsedda anmälas av denna för inträde i tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri senast den 25 augusti varje år.

Kollegienämnden har därefter att bevilja dessa av lantmäteristyrelsen anmälda inträde i sagda fackavdelning. För den händelse att lantmäteristyrelsen något år skulle till inträde anmäla ett mindre antal än 20 studerande, skulle kollegienämnden kunna utfylla de lediga platserna genom att antaga ett i motsvarande grad ökat antal studerande inom fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad.

De sakkunniga hava för lantmätare föreslagit en *utbildningstid* av sju terminer samt eventuellt utförandet av ett examensarbete under en åttonde termin, men hava icke ansett sig behöva taga ställning till frågan huruvida examensarbete bör vara obligatoriskt eller icke. Det framhålls, att vissa olägenheter skulle uppstå genom erhållandet av två kategorier av lantmätare, om utfört och godkänt examensarbete medförde fullständigt avgångsbetyg från tekniska högskolan och uteslutandet av examensarbetet icke medförde sådant betyg.

Det vore enligt lärarkollegiets mening lämpligast att examensarbete antingen icke alls utfördes inom fackavdelningen för lantmäteri eller ock vore obligatoriskt inom densamma, ty på så sätt undvekes erhållandet av två kategorier lantmätare.

Ett definitivt uttalande rörande huruvida examensarbetet för lantmätare skall vara obligatoriskt eller icke torde böra framställas från lantmäteristyrelsen.

De studerande inom fackavdelningen för lantmäteri skulle erhålla avgångsbetyg såsom lantmätare.

Benämningen lantmäterieexamen bör enligt lärarkollegiets mening användas, om examensarbete fastställs såsom obligatoriskt, således medförande en normal studietid av åtta terminer. Om däremot examensarbetet ej kommer att erfordras och den normala studietiden således inskränkes till sju terminer, bör i stället användas benämningen lantmäteriämbetsexamen.

Departementschefen har för sin del anfört huvudsakligen följande:

I fråga om *inträdesfordringarna* vid den nya fackavdelningen för lantmäteri finner jag mig i det stora hela kunna ansluta mig till det av de sakkunniga framlagda förslaget.

Något krav på praktisk utbildning före inträdet torde ej längre behöva uppställas. Dock bör, såsom de sakkunniga framhållit och lantmäteristy-

relsen understrukt, vid prövning av de inträdessökandes kvalifikationer hänsyn tagas till förvärvad praktik.

Mot det av lantmäteristyrelsen i detta sammanhang framförda förslaget att — därest viss tids aspiranttjänstgöring efter examens avläggande skulle finnas erforderlig innan vederbörande konstitueras till extra lantmätare — bestämmelser härom böra meddelas i lantmäteriinstruktionen, finner jag intet att erinra.

I fråga om de teoretiska inträdesfordringarna hava de sakkunniga förordat samma krav, som för närvarande gälla vid tekniska högskolan, med den skärpning, att därutöver skola erfordras kunskaper i biologi, motsvarande minst fordringarna för betyget godkänd vid flyttning till gymnasiet, respektive lyceets näst högsta ring eller krets.

Beträffande kravet på vissa kunskaper i biologi har tekniska högskolans lärarkollegium framhållit, att en dylik fordran bleve i viss mån illusorisk och att det i varje fall icke kunde vara riktigt att lägga kunskaperna på det lägre gymnasialstadiet till grund för fordringarna för inträde till tekniska högskolan. Kollegiet har påpekat, att, om detta krav slopades, inträdesprövningarna skulle bli lika för högskolans alla fackavdelningar.

Lantmäteristyrelsen har efter en ingående motivering funnit starka sakskaäl föreligga för bibehållande av hittillsvarande bestämmelse om studentexamen som obligatorisk fordran för vinnande av inträde vid lantmäteriundervisningen. På grund härav skulle de i § 71 mom. b)—d) i tekniska högskolans stadgar intagna bestämmelserna rörande rätt till inträde för vissa andra kategorier icke äga tillämplighet på de lantmäteristuderande. Härvid har lantmäteristyrelsen dock förutsatt, att möjlighet till dispens icke skulle vara utesluten för en i alla avseenden mogen inträdessökande, som icke avlagt studentexamen.

För egen del vill jag förorda den av tekniska högskolans lärarkollegium tillstyrkta lösningen, att inträdesfordringarna må göras lika för alla studerande vid tekniska högskolan, oavsett vilken avdelning de hava för avsikt att tillhöra. Att under förhandenvarande omständigheter, då frågan om inträdesfordringarna vid tekniska högskolan snart torde komma att upptagas till behandling i ett större sammanhang, föreslå undantagsbestämmelser för en viss, mindre grupp av studerande, finner jag knappast av behovet påkallat. Härtill kommer vidare, dels att, såsom de tekniska högskolesakkunniga framhållit, de alternativa inträdesfordringarna i stadgarnas § 71 mom. b)—d) mera sällan torde komma att tillämpas för inträde i lantmäterifackavdelningen, dels ock att lantmäteristyrelsen, enligt vad jag i det följande kommer att föreslå, skulle komma att erhålla ett avgörande inflytande på antagandet av studerande i lantmäterifackavdelningen.

Mot de av lantmäteristyrelsen framlagda beräkningarna rörande *antalet studerande* vid den blivande fackavdelningen för lantmäteri har jag icke funnit något att erinra.

Med hänsyn till att lantmäteriundervisningens huvuduppgift även i fortsättningen bör bli att utbilda personal för anställning i lantmäteristaten och kartverket, torde det icke kunna undvikas, att särskilda bestämmelser meddelas rörande *antagandet av elever* i denna fackavdelning.

De sakkunniga hava föreslagit, att Kungl. Maj:t på förslag av lantmäteristyrelsen skulle för varje år efter hörande av högskolans lärarkollegium och styrelse bestämma maximiantalet av dem, som skulle vinna inträde i fackavdelningen för lantmäteri.

I likhet med högskolans lärarkollegium kan jag icke undgå att finna de sålunda föreslagna bestämmelserna väl komplicerade. Jag vill i stället uttala min anslutning till det av högskolans lärarkollegium framställda förslaget, enligt vilket lantmäteristyrelsen skulle få befogenhet att efter de i tekniska högskolans stadgar uppställda inträdesfordringarna årligen utse ett antal studerande, ej överstigande 20.

En fråga, som varit föremål för mycken diskussion, är den om *utbildningstidens längd* och i samband därmed, huruvida *examensarbete* bör utföras eller icke.

De sakkunniga hava föreslagit en utbildningstid av sju terminer samt eventuellt utförandet av ett examensarbete under en åttonde termin, men hava icke ansett sig böra taga ställning till frågan, huruvida examensarbete borde vara obligatoriskt eller icke.

Tekniska högskolans lärarkollegium har framhållit, att det enligt dess mening vore lämpligast, att examensarbete antingen icke alls utfördes inom fackavdelningen för lantmåteri eller ock vore obligatoriskt inom densamma, ty på så sätt undvekes erhållandet av två kategorier lantmätare. Ett definitivt uttalande härom torde emellertid, framhåller lärarkollegiet, böra framställas från lantmäteristyrelsen.

Lantmäteristyrelsen har, såsom nyss erinrats, uttalat sig för examensarbete såsom obligatoriskt, och till denna uppfattning vill jag ansluta mig. Studietiden kommer ändock att kunna hållas inom rimliga gränser, fyra år, och man undviker på så sätt den annars ofrånkomliga uppdelningen av den hittills enhetliga lantmätarkåren i lantmätare med högre och lägre kompetens.

I fråga om benämningen av den examen, som skall avläggas av de studerande vid fackavdelningen för lantmåteri, ansluter jag mig till det av högskolans lärarkollegium framlagda förslaget, *lantmåteriexamen*, vilket synes mig bäst motiverat med hänsyn såväl till studiernas speciella inriktning som till det förhållandet, att den nya fackavdelningen främst är inriktad på att utbilda befattningshavare för lantmåteriväsendet.

I fråga om *tillgodoseende i samband med lantmåteriundervisningen av vissa andra personalgruppers behov av utbildning* ansluter jag mig till det av de sakkunniga framlagda förslaget, att detta bör ske genom antagande av dylika studerande såsom ordinarie studerande eller specialstuderande vid högskolan.

Till stöd för det i motionen I: 311 framförda yrkandet har — efter en redogörelse för de olika förslag till bestämmelser rörande antagande av studerande vid fackavdelningen för lantmåteri, som under ärendets handläggning framkommit — anförts följande:

Det lärar få anses principiellt riktigast, att, därest för vinnande av inträde såsom studerande vid en högskola vissa fordringar uppställts av vederbörande statsmakter, det ock bör tillkomma högskolan själv att tillse, att dessa fordringar iakttagas. Detta är en av sakens natur betingad regel i alla de fall, då tillträdet till högskolan står fritt för alla, som uppfylla de härför stadgade krav; så är exempelvis fallet vid rikets universitet. Samma regel tillämpas i regel även i de fall, då tillträdet till en högskola är av utrymmes- eller andra skäl begränsat. Tekniska högskolan antager sålunda själv sina civila elever vid alla högskolans avdelningar; någon befogenhet i detta avseende tillkommer ej exempelvis järnvägsstyrelsen, telegrafstyrelsen, vatten-

fallsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, kommerskollegiet o. s. v., oaktat en stor procent av de vid högskolan utexaminerade ingenjörerna sedermera vinna anställning vid dessa styrelser eller vid verk, lydande under desamma. Det torde icke finnas något bärkraftigt skäl att i detta avseende förlåna lantmäteristyrelsen en företrädesställning gentemot övriga nu nämnda styrelser, en företrädesställning, på vilken lantmäteristyrelsen i sitt över de sakkunnigas förslag avgivna yttrande ej gjort anspråk. Det har för övrigt ej påvisats, att de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna i ämnet skulle vara mer komplicerade än motsvarande bestämmelser att tillämpas vid prövning av ansökningar om inträde till högskolans övriga fackavdelningar; samma svårigheter gälla beträffande alla dessa bestämmelser, svårigheter, som, enligt vad erfarenheten givit vid handen, icke äro oöverkomliga.

Jag anser därför, att utväljandet av elever bland sökande till fackavdelningen för lantmäteri bör företagas av högskolans myndigheter i samma ordning som sker för övriga fackavdelningar, varemot bestämmandet av antalet elever helt naturligt bör förbehållas åt lantmäteristyrelsen. Skulle man finna den av tekniska högskolesakkunniga föreslagna anordningen alltför komplicerad, lär en förenkling lätteligen kunna vinnas på det sättet, att åt lantmäteristyrelsen uppdrages att i god tid, exempelvis före den 1 juli varje år, bestämma det antal elever, dock högst 20, som för nästkommande läsår bör få intagas i högskolans fackavdelning för lantmäteri, och därom lämna högskolan besked.

Läroämnen
och under-
visnings-
planer.

I kap. III (sid. 40—64 i statsrådsprotokollet) behandlas frågan om *läroämnen och undervisningsplaner för fackavdelningen för lantmäteri*.

De tekniska högskolesakkunniga hava i detta hänseende inledningsvis framhållit, att de under förhandenvarande förhållanden ansett sig böra föreslå förändringar i tekniska högskolans organisation och undervisning endast i de fall, där sådant vore erforderligt med hänsyn tagen till högskolans föreslagna nya uppgifter att jämväl utbilda lantmätare och stads- och kommunalingenjörer. I fråga om läroämnen och undervisningskurser för fackavdelningen för lantmäteri hava de sakkunniga anfört, att de i möjligaste mån anslutit sig till de förslag, som framlagts av lantmäteristyrelsen samt i propositionen nr 183 till 1931 års riksdag. Slutligen hava de sakkunniga framhållit, att deras i detta kapitel framlagda förslag jämte tillhörande timplaner ingalunda avsåge att giva en definitiv lösning av frågorna om de olika ämnenas art och omfattning.

Jämlikt § 14 av gällande stadgar för tekniska högskolan åligger det högskolans lärarkollegium att fastställa program, läro- och timplaner för undervisningen, därvid särskilt skall iakttagas, att rum beredes för de olika läroämnena i förhållande till deras vikt, samt att en jämn fördelning av de studerandes arbete under studietiden kommer till stånd.

Någon ändring i detta förhållande kunde, framhåller departementschefen, givetvis ej komma på tal, när nu fråga vore om inrättandet av en fackavdelning för lantmäteri. Högskolans rätt att inom den ram, som före-

fintliga arbetskrafter och ekonomiska tillgångar medgiva, uppdraga de närmare linjerna för sin verksamhet varken kunde eller finge rubbas.

Å andra sidan vore ett visst ståndpunkttagande beträffande de olika läroämnenas omfattning o. s. v. ofrånkomligt för att ernå en överblick över de lärarkrafter, som bleve erforderliga. Departementschefen har framhållit, att vad han i det följande komme att anföra beträffande läroämnena och undervisningsplaner, ingalunda vore avsett att skola lända till ovillkorlig efterrättelse utan endast att, såsom nyss sagts, giva en överblick över de olika ämnena inbördes ställning och omfattning. Den närmare utformningen borde ankomma på vederbörande vid högskolan.

Med hänsyn till de nu angivna synpunkterna har departementschefen ansett sig kunna ifråga om det av de tekniska högskolesakkunniga framlagda, utförligt motiverade förslaget i huvudsak hänvisa till handlingarna i ärendet.

Härjämte har departementschefen återgivit det förslag till timplan för fackavdelningen för lantmåteri vid tekniska högskolan, som de sakkunniga uppgjort såsom en sammanfattning av vad de anfört och hemställt rörande läroämnena och undervisningsplaner.

Förslaget är av följande lydelse (Tab. sid. 20).

Efter en redogörelse för de över sakkunnigförslaget i denna del avgivna yttrandena har departementschefen för egen del anfört huvudsakligen följande:

Såsom jag inledningsvis i detta kapitel omnämnde, är det nu icke fråga om att för Kungl. Maj:t och riksdagen framlägga detaljerade förslag till undervisnings- och timplaner för den föreslagna nya fackavdelningen för lantmåteri. Utformandet och fastställandet av dessa bör, liksom vid övriga fackavdelningar, närmast ankomma på vederbörande vid tekniska högskolan. Här gäller det endast att få en ungefärlig översikt över den blivande undervisningens omfattning för att på detta sätt få material för bedömning av lärarbehovet.

I här förevarande sammanhang vill jag endast meddela, att jag i allt väsentligt anser mig kunna uttala min anslutning till de av de tekniska högskolesakkunniga framlagda förslagen.

I ett par hänseenden har jag dock funnit mig böra förorda vissa smärre avvikelser, vilka komma att få ett visst inflytande på lärarkrafterna vid högskolan samt de med omorganisationen förenade kostnaderna.

Vad till en början matematikundervisningen beträffar, har jag genom vad härutinnan av lantmåteristyrelsen anförts funnit mig övertygad om att en viss utökning av denna undervisning för de blivande lantmätarna torde bli ofrånkomlig i vissa för deras framtida verksamhet viktiga grenar av ämnet, som ej — i vart fall icke i tillräcklig utsträckning — ingå i den vid tekniska högskolan meddelade undervisningen i matematikkurs II. Jag vill därför ansluta mig till lantmåteristyrelsens förslag om anordnandet av en särskild kompletteringskurs i matematik för de lantmåteristuderande.

Jämväl i fråga om undervisningen i rättslära torde någon utökning utöver vad i sakkunnigbetänkandet föreslagits bli nödvändig. Man får icke förbise, att lantmätarna i sin tjänstutövning ständigt komma i kontakt med och hava att meddela beslut i olika speciella juridiska spörsmål, varför

**Förslag till timplan för fackavdelningen för lantmäteri
vid tekniska högskolan.**

Ämnen	I				II				III				IV			
	H.T.		V.T.		H.T.		V.T.		H.T.		V.T.		H.T.		V.T.	
	f.	ö.	f.	ö.	f.	ö.	f.	ö.	f.	ö.	f.	ö.	f.	ö.	f.	ö.
Matematik II	6	6	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Geologi med marklära:																
Allmän geologi	4	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Marklära	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rättskunskap	—	—	$1\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nationalekonomi	$2\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Husbyggnadslära II	—	—	—	—	2	3	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—
Stadsbyggnadslära	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	—	—	—	—
Planmatning och niveller- ring	—	—	2	$1\frac{1}{4}$	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Geodetisk matematik	1	2	1	—	1	5	—	3	3	6	—	4	—	—	—	—
Geodesi	—	—	2	2^a)2	—	—	2	2^b)2	2	2	—	2	—	—	—	—
Kartografi	—	—	—	—	—	—	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—
Jorddelningsrätt	—	—	—	—	2	3	—	—	3	5	3	5	—	—	—	—
Skogsekonomi med skogs- lära	—	—	4	4^c)	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jordbrukslära med jord- bruksekonomi	—	—	—	—	3	—	6	6^d)	3	3	—	—	—	—	—	—
Allmän byggnadslära med vägteknik	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vattenbyggnadslära II	—	—	—	—	4	2	2	2^e)2	—	1	—	—	—	—	—	—
Fiskerikunskap	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
Skiftesläggningslära	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	7^f)4	8^g)	8^g)	—	—
Arkivkunskap	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Fornlämningar och natur- skydd	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Summa	$15\frac{1}{2}$	10	$15\frac{1}{2}$	$10\frac{1}{2}$	15	19	16	18	15	18	14	19	8^g)	8^g)	—	—
	$25\frac{1}{2}$		$25\frac{1}{2}$		34		34		33		33					

Anm.: 1) Dessutom övningar på fältet sommaren mellan första och andra åren under tiden den 1—den 30 juni.

2) Dessutom övningar på fältet sommaren mellan första och andra åren under tiden den 16 juli—den 15 augusti.

3) Dessutom övningar på fältet sommaren mellan andra och tredje åren under tiden den 1 juni—den 15 juli.

4) Dessutom övningar på fältet sommaren mellan första och andra åren under tiden den 1—den 15 juli.

5) Dessutom övningar på fältet dels i detta ämne, dels i vattenbyggnadslära II sommaren mellan andra och tredje åren under tiden den 16 juli—den 15 augusti.

6) Jfr. anm. 5).

7) Dessutom excursioner under 1 vecka i slutet av maj eller början av juni månad.

8) Höstterminens under fjärde årskursen undervisning börjar den 13 september med 4 veckor övningar på fältet i skiftesläggningslära, efterföljda av sammanlagt 56 timmar föreläsningar och 140 timmar övningar i samma ämne samt därefter erforderlig tentamensperiod.

en grundlig utbildning här är av nöden. I detta ämne torde undervisningen böra erhålla ungefärligen den omfattning, som föreslagits av ämnets nuvarande företrädare vid lantmäteriundervisningen.

Beträffande undervisningen i flera andra ämnen, främst de geodetiska ämnena, hava stora meningsskiljaktigheter yppat sig. Dessa avse emellertid företrädesvis undervisningens fördelning på olika lärarkrafter, och härtill återkommer jag i följande kapitel.

I kap. IV (sid. 65—81 i statsrådsprotokollet) har departementschefen behandlat frågan om de lärarkrafter, vilka skulle bli erforderliga vid ett genomförande av det utav honom tillstyrkta förslaget om lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan såsom en särskild fackavdelning. Erforderliga
lärarkrafter.

Det av de tekniska högskolesakkunniga i detta hänseende framlagda förslaget innebär — förutom inrättandet av en personlig professur för huvudläraren i ämnet geodesi vid lantmäteriundervisningen, professor S. T. S. Rubin — inrättande av följande nya lärarbefattningar vid tekniska högskolan, nämligen professorer i jorddelningsrätt och skiftesläggningslära samt speciallärarbefattningar i matematik II, geologi med marklära, husbyggnadslära II, stadsbyggnadslära, planmätning och nivellering, geodetisk matematik, kartografi, skogsekonomi med skogslära, jordbrukslära med jordbruksekonomi, allmän byggnadslära med vägteknik, vattenbyggnadslära II, fiskerikunskap, arkivkunskap samt fornlämningar och naturskydd. Av förenämnda speciallärarbefattningar äro de i geodetisk matematik och kartografi avsedda att tillsättas först efter professor Rubins avgång från den för honom föreslagna personliga professuren. Å andra sidan föreslå de sakkunniga till indragning de nuvarande speciallärarbefattningarna i allmän geologi, rättskunskap, stadsanläggningslära och arkitektonisk formlära.

Beträffande detta förslag, i vad det avsåg inrättande av en professur i jorddelningsrätt, har en av de sakkunniga, *lektorn Björnsson*, anmält avvikande mening och anfört, att han funne det riktigast, att man åtminstone tills vidare nöjde sig med att inrätta en speciallärarbefattning för bestridande av undervisningen i jorddelningsrätt.

Efter en redogörelse för de över detta förslag avgivna yttrandena, har departementschefen för egen del anfört huvudsakligen följande:

Jag utgår från att undervisningen vid den nya fackavdelningen för lantmäteri vid tekniska högskolan skall bestridas på enahanda sätt, som där för närvarande är fallet, d. v. s. medelst professorer, speciallärare och assistenter.

I fråga om undervisningen i *matematik* ansluter jag mig till det framkomna förslaget om inrättandet av en speciallärarbefattning i matematik II. Härigenom vinnes möjlighet att realisera ett upprepade gånger från tekniska högskolan framfört önskemål om ett frigörande av den nuvarande professuren i matematik och mekanik från den mera elementära matematikundervisning, som innefattas i matematik II, för att bereda professurens innehavare möjlighet att bedriva undervisning och forskning inom för närvarande aktuella gränsområden mellan fysik och mekanik. Genom inrät-

tandet av denna speciallärarbefattning erhålles vidare möjlighet att vid tekniska högskolan placera lantmäteriundervisningens mångårige lärare i matematik, filosofie doktor F. R. Berwald, som enligt de tekniska högskolesakkunnigas förslag utan ansökan skulle förordnas att uppehålla den ifrågasatta nya speciallärarbefattningen. Det har visserligen framhållits, att ett sådant förfaringssätt kan anses strida emot tidigare tillämpade principer ifråga om såväl tillsättandet av speciallärarbefattningar som inrättandet av personliga tjänster. Med hänsyn till här föreliggande säregna förhållanden finner jag mig dock — i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna — böra tillstyrka denna åtgärd.

Såsom jag under föregående kapitel framhållit, torde det emellertid bliva nödvändigt att för de lantmäteristuderande anordna en kompletteringskurs i matematik. För detta ändamål torde ytterligare en speciallärarbefattning i matematik, förslagsvis benämnd matematik III, böra inrättas. Även till denna befattning torde doktor Berwald böra kunna utan ansökan förordnas. Gällande bestämmelser rörande speciallärarbefattningarna medgiva nämligen — inom vissa gränser — samma person att innehava mer än en befattning, och härigenom skulle doktor Berwald beredas en rättvis kompensation för den löneminskning, vilken i annat fall skulle drabba honom på grund av den föreslagna omorganisationen.

Det torde få ankomma på vederbörande vid tekniska högskolan att verkställa närmare utredning och avgiva förslag ifråga om såväl de föreslagna speciallärarbefattningarna i matematik som erforderlig ombildning av den nuvarande professuren i matematik och mekanik. Därest det härvid skulle visa sig ändamålsenligt att — exempelvis med hänsyn till önskvärdheten att så mycket som möjligt nedbringa antalet läroämnen — sammanslå de båda speciallärarbefattningarna i matematik II och matematik III till en, torde häremot ej något vara att erinra.

I likhet med de tekniska högskolesakkunniga vill jag emellertid framhålla, att det nu av mig tillstyrkta förslaget rörande matematikundervisningens ordnande icke får betraktas såsom slutgiltigt, utan att frågan om denna undervisnings ändamålsenliga anordnande torde få upptagas till förnyad, allsidig prövning när antingen den nuvarande professorn i matematik och mekanik, eller doktor Berwald avgår från sin befattning.

Frågan om det framtida ordnandet av undervisningen i de *geodetiska ämnena* har varit föremål för skarpa meningsbrytningar. Enligt de tekniska högskolesakkunnigas förslag skulle den geodetiska ämnesgruppen uppdelas på fyra lärarbefattningar, nämligen en professur i geodesi samt en speciallärarbefattning i vardera av ämnena planmätning och nivellering, geodetisk matematik och kartografi. Den nuvarande huvudläraren i ämnet vid lantmäteriundervisningen, professor Rubin, skulle såsom innehavare av en personlig professur i geodesi (geodetisk matematik och kartografi) bestrida den med speciallärarbefattningarna i sistnämnda båda ämnen förenade undervisningen. Lantmäteristyrelsen har anslutit sig till ett av professor Rubin framlagt förslag om inrättandet av två professurer i ämnet geodesi, den ena med ingenjörsteknisk och den andra med lantmäteriteknisk inriktning. Tekniska högskolans lärarkollegium slutligen har — utöver den nuvarande professuren i geodesi vid högskolan — förordat inrättandet av en professur i mätningsteknik och en speciallärarbefattning i geodesi.

Starka skäl hava onekligen anförts till förmån för de olika uppfattningarna. När det nu gäller att avgöra, vilket förslag som bör givas företräde,

torde följande vara att beakta. Det gäller att tillse, att man icke på sakens nuvarande ståndpunkt mer än nödvändigt binder den kommande utvecklingen utan håller möjligheten öppen att — därest erfarenheten skulle sådant påkalla — vidtaga behövliga förändringar. Härvid böra de ekonomiska synpunkterna noga beaktas, så att man söker vinna den lösning, som för det allmänna medför de minst kännbara konsekvenserna i fråga om laboratorietrustning o. s. v. Vidare måste tillses, att professor Rubin, som under många år på ett synnerligen förtjänstfullt sätt omhänderhaft sitt nuvarande ämbete, icke genom omorganisationen åsamkas alltför kännbara ekonomiska förluster.

En prövning av de framkomna förslagen under aktgivande på de nyss av mig angivna synpunkterna har kommit mig att för närvarande ansluta mig till den av de sakkunniga förordade lösningen. Enligt denna skulle, såsom nyss erinrats, förutom den nuvarande professuren i geodesi vid högskolan inrättas en personlig professur i geodesi för professor Rubin samt en speciallärarbefattning i ämnet planmätning och nivellering.

De skäl, som redan i propositionen nr 183 till 1931 års riksdag ansågos föreligga för inrättandet av en personlig professur för professor Rubin, synas mig alltfört vara för handen, och med hänsyn härtill anser jag mig böra förorda förslag härom till riksdagen. Härigenom vinnes å ena sidan, att åt professor Rubin beredes en ordinarie anställning, varav han i hög grad gjort sig förtjänt, och å andra sidan, att ämnesfördelningen ej nu definitivt fastläses. Jag utgår nämligen från att, så snart någon av de båda professurerna i geodesi bliver vakant, frågan om ämnets fortsatta uppdelning kommer att upptagas till förnyad omprövning, varvid man skall kunna begagna sig av den erfarenhet, som under tiden kan hava vunnits rörande de olika geodetiska ämnena mest ändamålsenliga planläggning.

Den närmare fördelningen av undervisningen inom den nu av mig föreslagna ramen av lärarkrafter torde få ske av vederbörande vid tekniska högskolan.

Professor Rubin torde såsom innehavare av den föreslagna personliga professuren böra erhålla lön å allmänna indragningsstaten samt i löne- och pensionshänseende bliva likställd med övriga professorer vid tekniska högskolan. Beträffande de närmare föreskrifter, som kunna bliva erforderliga att av Kungl. Maj:t meddelas rörande professuren, torde förslag framdeles få avgivas av tekniska högskolan.

Jämväl frågan om de lantmäteristuderandes undervisning i *juridik* har varit föremål för delade meningar. Här hava de sakkunniga föreslagit en professur i *jorddelningsrätt*, vars innehavare tillika skulle meddela undervisning i den allmänna kurs i rättskunskap, som för närvarande gives vid högskolan, under det att från andra håll framhållits, att i stället ett ungefärligen motsvarande belopp borde ställas till högskolans förfogande för att möjliggöra undervisning genom en eller flera speciallärare. Häremot hava emellertid från skilda håll starka betänkligheter uttalats. Under förhandenvarande ekonomiska förhållanden finner jag mig icke kunna förorda inrättandet av en ordinarie professur, innan någon erfarenhet föreligger rörande ett oeftergivligt behov härav, och ansluter jag mig följaktligen till förslaget om här ifrågakvarande undervisnings uppehållande med speciallärare.

Ett belopp, beträffande vars storlek jag torde få yttra mig i följande kapitel, bör alltså nu ställas till högskolans förfogande för anställande av speciallärare i ämnena rättskunskap och jorddelningsrätt för de lantmäteri-

studerande. Vid sådant förhållande förfaller givetvis det av de sakkunniga framlagda förslaget om slopandet av den nuvarande speciallärarbefattningen i rättskunskap.

För det nuvarande ämnet *kulturteknik* vid lantmäteriundervisningen föreslogs i proposition nr 183 till 1931 års riksdag inrättandet av en professur. De sakkunniga hava däremot föreslagit inrättandet av tre speciallärarbefattningar, nämligen i husbyggnadslära II, allmän byggnadslära och vägteknik samt vattenbyggnadslära II. Även beträffande detta förslag hava i de avgivna utlåtandena meningarna varit delade. Jag finner mig emellertid böra biträda de sakkunnigas förslag i denna del.

I övrigt har jag icke funnit annat att erinra mot de sakkunnigas förslag än att, i överensstämmelse med vad tekniska högskolans lärarkollegium förordat, den av de sakkunniga föreslagna speciallärarbefattningen i geologi och marklära synes böra uppdelas i två befattningar, en speciallärarbefattning i allmän geologi — motsvarande den redan nu befintliga befattningen i detta ämne — och en ny speciallärarbefattning i marklära.

Vid bifall till vad jag nu tillstyrkt skulle alltså med anledning av lantmäteriundervisningens överflyttande till tekniska högskolan inrättas följande nya lärarbefattningar, nämligen en professur i skiftesläggningslära samt en personlig professur för professor Rubin i geodesi ävensom speciallärarbefattningar i matematik II, matematik III, marklära, husbyggnadslära II, stadsbyggnadslära, planmätning och nivellering, rättskunskap och jorddelningsrätt, skogsekonomi med skogslära, jordbrukslära med jordbruksekonomi, allmän byggnadslära med vägteknik, vattenbyggnadslära II, fiskerikunskap, arkivkunskap samt fornlämningar och naturskydd.

Kostnadsberäkningar.

Kostnaderna för lantmäteriundervisningen för innevarande budgetår kunna beräknas till 73,350 kronor, vartill komma tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt de normer, som gälla för s. k. oreglerade verk, ävensom kostnader för bränsle, lyse, renhållning och städning.

Enligt *lantmäteristyrelsens förslag* skulle de sammanlagda årliga kostnaderna för lantmäteriundervisningen uppgå till ett belopp av 140,932 kronor.

1930 års *utredningsmän* beräknade de årliga kostnaderna för lantmäteriundervisningen, om densamma förlades till tekniska högskolan, till ett sammanlagt belopp av 116,296 kronor.

Tekniska högskolans lärarkollegium beräknade de årliga kostnaderna för den av kollegiet föreslagna fackavdelningen i mätningsteknik till 115,596 kronor.

I *propositionen nr 183 till 1931 års riksdag* beräknades de årliga kostnaderna för lantmäteriundervisningen till 141,272 kronor.

De *tekniska högskolesakkunniga* hava föreslagit följande löner och arvoden för de erforderliga lärarna.

Ordinarie professurer.

1 professor i jorddelningsrätt, lönegrad B 30¹⁾kronor 11,460:—
1 » » skiftesläggningslära, lönegrad B 30 » 11,460:—

Summa kronor 22,920:—

¹⁾ Vid bifall härtill kan den nuvarande speciallärarbefattningen i rättskunskap, arvode 1,200 kronor, indragas.

Speciallärare.

Speciallärare i matematik II	kronor	4,800:—
» » geologi med marklära ¹⁾	»	4,200:—
» » husbyggnadslära II ²⁾	»	4,800:—
» » stadsbyggnadslära ³⁾	»	3,600:—
» » planmätning och nivellering	»	4,200:—
» » geodetisk matematik	»	7,200:—
» » kartografi	»	3,000:—
» » skogsekonomi med skogslära	»	4,200:—
» » jordbrukslära med jordbruksekonomi	»	6,600:—
» » allmän byggnadslära med vägteknik	»	2,400:—
» » vattenbyggnadslära II	»	4,800:—
» » fiskerikunskap	»	900:—
» » arkivkunskap	»	900:—
» » fornlämningar och naturskydd	»	900:—
<u>Summa kronor</u>		<u>52,500:—</u>

Om från nyssnämnda belopp, 52,500 kronor, drages ett belopp av 7,800 kronor, motsvarande de för närvarande utgående arvoden till speciallärarna i rättskunskap, allmän geologi, arkitektonisk formlära och stadsanläggningslära, som enligt vad de sakkunniga förutsatt skulle kunna indragas, erhålles en summa av 44,700 kronor, vilket belopp alltså skulle utgöra nettoökningen av tekniska högskolans anslag till arvoden till speciallärare vid ett fullständigt genomförande av de sakkunnigas förslag.

Vid ett bifall till de av de sakkunniga framlagda förslagen skulle de årliga kostnaderna för lantmåteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan samt inrättandet därstädes av en särskild studieriktning för kommunalingenjörer efter den föreslagna organisationens slutliga genomförande uppgå till följande belopp:

1. *Avlöningar m. m.*

Avlöningar till professorer	kronor	22,920:—
Arvoden till speciallärare	»	44,700:—
» » tillfälliga lärarbiträden och assistenter	»	2,000:—
Avlöning till ett kontorsbiträde	»	2,676:—
» » en vaktmästare	»	2,988:—
<u>Summa avlöningar m. m. kronor</u>		<u>75,284:—</u>

2. *Stipendier, materiel m. m.*

Stipendier åt elever vid tekniska högskolan	kronor	2,000:—
Resekostnads- och traktamentsersättningar åt högskolans lärare vid exkursioner och fältövningar	»	3,000:—

¹⁾ Vid bifall härtill kan den nuvarande speciallärarbefattningen i allmän geologi, arvode 3,000 kronor, indragas.

²⁾ Vid bifall härtill kan den nuvarande speciallärarbefattningen i arkitektonisk formlära, arvode 1,200 kronor, indragas.

³⁾ Vid bifall härtill kan den nuvarande speciallärarbefattningen i stadsanläggningslära, arvode 2,400 kronor, indragas.

Resekostnads- och traktamentsersättningar åt elever vid högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar	kronor	8,000:—
Materiel för praktiska övningar	»	4,000:—
Bokinköp och bokbindning m. m.	»	2,000:—
Materiel till samlingar och laborationer	»	4,000:—
Uppvärmning, belysning och diverse utgifter	»	9,000:—
Summa stipendier, materiel m. m. kronor		32,000:—
		<hr/>
Summa summarum kronor		107,284:—

Till denna summa, i avrundat tal uppgående till 107,300 kronor, böra vidare läggas kostnaderna för dyrtidstillägg m. m. enligt sedvanliga grunder för s. k. nyreglerade verk.

För egen del har departementschefen anfört huvudsakligen följande:

I det stora hela har jag ansett mig kunna uttala min anslutning till de kostnadsberäkningar, som framlagts av de tekniska högskolesakkunniga. De förändringar ifråga om lärarkrafterna, som jag i det föregående förordat, nödvändiggöra dock vissa smärre justeringar även i kostnadsberäkningarna.

För den för de lantmäteristuderande föreslagna kompletteringskursen i matematik, matematik III, torde ett arvode av 1,200 kronor böra beräknas.

I ämnena rättskunskap och jorddelningsrätt, där undervisningen enligt mitt förslag skulle meddelas av speciallärare, torde, såsom jag i det föregående tillstyrkt, en viss utökning av den av de sakkunniga föreslagna undervisningen bliva ofrånkomlig. Om denna undervisning i enlighet med vederbörande lärares förslag ökas till 370 timmar skulle man, med beräkning att halva antalet timmar vore föreläsningar och halva antalet övningar, efter sedvanliga grunder behöva räkna med ett sammanlagt arvode av $(185 \times 30 + 185 \times 15) = 8,325$ kronor eller i avrundat tal 8,400 kronor. Detta belopp bör då ställas till högskolans förfogande för att disponeras för här ifrågasvarande undervisning i form av arvoden till speciallärare. Den närmare fördelningen av det tillgängliga beloppet mellan lärarna i dessa ämnen torde få ankomma på Kungl. Maj:t efter vederbörandes vid tekniska högskolan hörande.

För specialläraren i marklära torde ett arvode av 1,200 kronor böra beräknas.

I anslutning till vad sålunda anförts skulle för professorer och lärare beräknas följande löner och arvoden:

Ordinarie professor.

1 professor i skiftesläggningslära, lönegrad B 30 kronor 11,460:—

Professor å allmänna indragningsstaten.

1 personlig professor i geodesi för professor T. Rubin, lönegrad B 30 kronor 11,460:—

Speciallärare.

Speciallärare i matematik II kronor 4,800:—
» i matematik III » 1,200:—

Speciallärare i marklära	kronor	1,200:—
» i husbyggnadslära II ¹⁾	»	4,800:—
» i stadsbyggnadslära ²⁾	»	3,600:—
» i planmätning och nivellering	»	4,200:—
» i rättskunskap och jorddelningsrätt, att utgå med den närmare fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes	»	8,400:—
» i skogsekonomi med skogslära	»	4,200:—
» i jordbrukslära med jordbruksekonomi	»	6,600:—
» i allmän byggnadslära med vägteknik	»	2,400:—
» i vattenbyggnadslära II	»	4,800:—
» i fiskerikunskap	»	900:—
» i arkivkunskap	»	900:—
» i fornlämningar och naturskydd	»	900:—
<hr/>		
Summa kronor		48,900:—

Om från nyssnämnda belopp, 48,900 kronor, drages ett belopp av 3,600 kronor, motsvarande de för närvarande utgående arvoden till speciallärarna i arkitektonisk formlära och i stadsanläggningslära, som enligt mitt förslag skulle kunna indragas, erhålles en summa av 45,300 kronor, vilket belopp alltså skulle utgöra nettoökningen av tekniska högskolans anslag till arviden till speciallärare vid ett genomförande av förslaget. Härvid är emellertid att märka, att i detta belopp icke inräknats kostnaderna för den undervisning i geodetiska ämnen, som enligt mitt förslag tills vidare skulle bestridas av professor Rubin såsom innehavare av den för honom föreslagna personliga professuren. De tekniska högskolesakkunniga hava beräknat kostnaderna för denna undervisning, därest den skulle meddelas av speciallärare, till sammanlagt 10,200 kronor, med vilket belopp nyssberörda summa alltså i en framtid kan behöva ökas, när professor Rubin avgår från den för honom föreslagna personliga professuren.

Anslaget till tillfälliga lärarbiträden och assistenter har av de sakkunniga — under förutsättning att de lantmäteristuderande i fråga om erläggandet av terminsavgifter bleve likställda med övriga studerande vid högskolan — beräknats behöva höjas med ett belopp av 2,000 kronor. Häremot har jag för närvarande intet att erinra. Jag vill dock understryka vad de sakkunniga anfört därom, att frågan om terminsavgifter vid tekniska högskolan snarast måste underkastas en ingående prövning. Under nuvarande statsfinansiella förhållanden kan jag dock icke förorda någon ändring i nu bestående bestämmelser i detta hänseende, då detta skulle kunna medföra kännbara ekonomiska konsekvenser för statsverket. Emellertid torde böra beaktas, att nedsättning i terminsavgifterna redan nu i stor utsträckning kommer obemedlade och mindre bemedlade studerande vid högskolan tillgodo, och jag förutsätter, att enahanda fördelar jämväl skola tillkomma de lantmäteristuderande.

I likhet med de sakkunniga vill jag vidare förorda inrättandet vid tekniska högskolan av en vaktmästarbefattning i lönegraden B 5 samt en kontorsbiträdesbefattning i lönegraden B 4.

¹⁾ Vid bifall härtill kan den nuvarande speciallärarbefattningen i arkitektonisk formlära, arvode 1,200 kronor, indragas.

²⁾ Vid bifall härtill kan den nuvarande speciallärarbefattningen i stadsanläggningslära arvode 2,400 kronor, indragas.

Vad de sakkunniga föreslagit i fråga om arvoden åt föreståndare och bibliotekarie, vikariatsersättningar samt stipendier har ej givit mig anledning till erinran.

De sakkunniga hava föreslagit ett ordinarie förslagsanslag å 11,000 kronor till resekostnads- och traktamentsersättningar åt högskolans lärare vid exkursioner och fältövningar. Av detta belopp har en summa av i runt tal 8,000 kronor, som för närvarande utgår från åttonde huvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar, nu föreslagits skola överflyttas till detta nya specialanslag; samtidigt hava de ökade kostnaderna på grund av lantmäteriuundervisningens överflyttande beräknats till 3,000 kronor.

Jag har i princip intet att erinra mot detta de sakkunnigas förslag. För budgetåret 1932/1933 torde — vid det förhållandet att Kungl. Maj:t redan för riksdagen framlagt förslag rörande anslag för rese- och traktamentspenningar under åttonde huvudtiteln — någon framställning till riksdagen om något särskilt anslag ej vara erforderlig. I den mån lärare vid fackavdelningen för lantmäteri nödgas företaga resor i tjänsten, torde härmed under nämnda budgetår böra förfaras på samma sätt som ifråga om högskolans övriga lärare. Någon höjning av det ordinarie anslaget till rese- och traktamentspenningar torde, då detta anslag har förslagsanslags natur, ej bliva erforderlig för budgetåret 1932/1933. Framdeles torde jag emellertid få anledning återkomma till frågan, huru bör förfaras med utgifterna för resor för lärare vid tekniska högskolan.

De sakkunniga hava vidare beräknat, att ett belopp av 8,000 kronor skulle bliva erforderligt för att bestrida resekostnads- och traktamentsersättningar åt obemedlade och mindre bemedlade studerande vid högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar.

I fråga om *resekostnaderna* hava de sakkunniga föreslagit, att sådana skulle — i likhet med vad för närvarande är fallet vid tekniska högskolan — för här ifrågavarande studerande utgå efter kostnaderna för resa å järnväg i tredje klass.

Häremot har jag i likhet med högskolans lärarkollegium intet att erinra.

I fråga om *traktamentsersättning* hava de sakkunniga föreslagit 7 kronor om dagen vid kortare resor och 5 kronor om dagen vid övningar, som äro under längre tid förlagda till samma plats.

Högskolans lärarkollegium har framhållit, att vid tekniska högskolan lämnas traktamentsersättning till de studerande med 7 kronor per dag men vid fältövningar endast under resdagarna. Lärarkollegiet har vidare framhållit, att det givetvis vore i hög grad underlättande, om medellösa och mindre bemedlade studerande finge komma i åtnjutande av traktamentsersättning även under »liggdagar», varvid dock ett belopp av 3 kronor 50 öre per dag torde kunna anses tillräckligt. Härvid borde icke någon skillnad förekomma mellan studerande inom fackavdelningarna för lantmäteri å ena sidan och för väg- och vattenbyggnad och bergsvetenskap å andra sidan, utan samma regler borde gälla för studerande inom nämnda fackavdelningar.

I likhet med de sakkunniga och högskolans lärarkollegium anser jag högeligen önskvärt, att åtgärder vidtagas för att för obemedlade och mindre bemedlade elever vid tekniska högskolan nedbringa de kostnader, som förorsakas genom de i kursplanerna ingående, omfattande resorna och fältövningarna. I princip vill jag jämväl uttala min anslutning till vad högskolans lärarkollegium anfört därom, att denna förmån bör tillkomma studerande vid samtliga de tre fackavdelningar — lantmäteri, väg- och vatten-

byggnad samt bergsvetenskap — där de mest omfattande resorna och fältövningarna förekomma.

För närvarande ser jag mig dock icke i stånd att framlägga förslag om dylik ersättning. Det gäller en förmån för de studerande, som — hur berättigad och rimlig den än må vara — dock måste medföra vissa ekonomiska konsekvenser för statsverket. En närmare utredning torde — allra helst med hänsyn till lärarkollegiets förslag att utsträcka den ifrågasatta traktamentsersättningen till fackavdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt bergsvetenskap — vara ofrånkomlig. Det är emellertid min förhoppning, att en dylik utredning — vilken det närmast torde ankomma på vederbörande vid tekniska högskolan att verkställa — skall kunna verkställas i så god tid, att förslag i ämnet må kunna föreläggas 1933 års riksdag. Med hänsyn härtill anser jag mig böra vid beräklandet av de kostnader, som lantmäteriuundervisningens omorganisation vid ett slutligt genomförande kan komma att medföra, även upptaga det av högskolans lärarkollegium för här ifrågavarande ändamål beräknade beloppet, 6,000 kronor.

De sakkunniga hava slutligen beräknat vissa materielanslag för den blivande lantmäterifackavdelningen, nämligen

till materiel för praktiska övningar	kronor 4,000:—
» bokinköp och bokbindning m. m.	» 2,000:—
» materiel vid samlingar och laborationer	» 4,000:—
» uppvärmning, belysning och diverse utgifter	» 9,000:—

Jag finner mig kunna godtaga de angivna beloppen såsom ett underlag för mina beräkningar av kostnaderna för lantmäteriuundervisningens förläggande till tekniska högskolan.

Såsom en sammanfattning av vad jag i detta kapitel anfört torde jag härefter få lämna en översikt över de kostnader, som för närvarande kunna beräknas uppstå vid ett förläggande av lantmäteriuundervisningen till tekniska högskolan:

1. Avlöningar m. m.

A. Avlöningar m. m. under åttonde huvudtiteln:

avlöning till professor	kronor 11,460:—
arvoden till speciallärare	» 45,300:—
» » tillfälliga lärarbiträden och assistenter	» 2,000:—
avlöning till ett kontorsbiträde	» 2,676:—
» » en vaktmästare	» 2,988:—
	<hr/>
	Summa kronor 64,424:—

B. Avlöningar under allmänna indragningsstaten:

personlig professur åt professor T. Rubin	kronor 11,460:—
	<hr/>
	Summa avlöningar m. m. 75,884:—

2. Stipendier, materiel m. m.

stipendier åt studerande	kronor 2,000:—
resekostnads- och traktamentsersättningar åt högskolans lärare vid exkursioner och fältövningar	» 3,000:—

reskostnads- och traktamentsersättningar åt studerande vid högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar	kronor	6,000: —
materiel för praktiska övningar	»	4,000: —
bokinköp och bokbindning m. m.	»	2,000: —
materiel till samlingar och laborationer	»	4,000: —
uppvärmning, belysning och diverse utgifter	»	9,000: —
Summa stipendier, materiel m. m. kronor		30,000: —
Summa summarum kronor		105,884: —

Till denna summa, i avrundat tal uppgående till 106,000 kronor, böra vidare läggas kostnaderna för dyrtidstillägg m. m. enligt sedvanliga grunder för s. k. nyreglerade verk.

I förhållande till de för budgetåret 1931/1932 beräknade, i riksstaten direkt synliga kostnaderna för lantmäteriuundervisningen, 73,350 kronor, innebär mitt nu framlagda förslag en utgiftsökning för statsverket av i runt tal 33,000 kronor. Härvid måste dock beaktas, att dyrtidstillägg m. m. för lantmäteriuundervisningen för närvarande utgår enligt de grunder, som gälla vid s. k. oreglerade verk, under det att dyrtidstilläggen framdeles, såsom nyss nämnts, skulle utgå enligt grunderna för s. k. nyreglerade verk. Härigenom följer en betydande sänkning av utgifterna för dyrtidstillägg.

I jämförelse med lantmäteristyrelsens ursprungliga förslag innebär mitt nu framlagda förslag en besparing för statsverket av (140,932—105,884) 35,048 kronor. Motsvarande siffror bliva i förhållande till det av 1930 års utredningsmän framlagda förslaget en besparing av (116,296—105,884) 10,412 kronor, i förhållande till det av tekniska högskolans lärarkollegium framlagda förslaget en besparing av (115,596—105,884) 9,712 kronor, i förhållande till det i propositionen nr 183 till 1931 års riksdag framlagda förslaget en besparing av (141,272—105,884) 35,388 kronor samt i förhållande till det av de tekniska högskolesakkunniga framlagda förslaget en besparing av (107,284 — 105,884) 1,400 kronor.

Rörande *lokalfrågan* hava slutligen de sakkunniga anfört, att de lokaler, som nu stode till buds, åtminstone för den närmaste framtiden kunde anses tillgodose behovet även för den nu tillkommande lantmäteriuundervisningen.

Tekniska högskolans lärarkollegium har emellertid framhållit, att visst utrymme för de högre årskurserna av fackavdelningen för lantmäteri inom snar framtid måste beredas dels inom byggnaderna vid Valhallavägen för deltagandet i den undervisning i geodesi och en del andra läroämnen, som redan nu vore förlagd dit, dels inom byggnaderna vid Drottninggatan för deltagandet i den undervisning, som där skulle meddelas. Vid tekniska högskolans överflyttande i full utsträckning från Drottninggatan till Valhallavägen blir, framhåller lärarkollegiet vidare, en given följd, att kostnader tillkomma för överflyttning även av fackavdelningen för lantmäteri.

Nu berörda kostnader måste givetvis anses såsom en följd av lantmäteriuundervisningens omorganisation. Någon närmare utredning i frågan föreligger dock icke, och med hänsyn härtill kan jag icke för närvarande närmare ingå på densamma. Dock torde dessa kostnader, åtminstone under den närmaste framtiden, komma att stanna vid jämförelsevis blygsamma belopp.

I kap. VI (sid. 104—116 i statsrådsprotokollet) har till närmare behandling upptagits frågan om erforderliga *övergångsanordningar*.

Övergångs-
anordningar.

Det av de tekniska högskolesakkunniga i detta hänseende framlagda förslaget innebär huvudsakligen följande:

På grund av lantmäteriuundervisningens provisoriska organisation hava de vid densamma anställda lärarna varit förordnade för endast ett år i sänder. Vid en omorganisation av undervisningen gäller det att tillse, att icke dessa lärare komma i en alltför ogynnsam ställning.

Av de vid lantmäteriuundervisningen anställda lärarna är det emellertid endast två, som kunna anses dels hava från denna tjänstgöring haft sin huvudsakliga utkomst, dels ock på grund av långvarig, förtjänstfull verksamhet vid den hittillsvarande lantmäteriuundervisningen kunna hava anledning vänta, att särskilda åtgärder bliva för deras vidkommande vidtagna.¹⁾ Dessa två lärare äro läraren i matematik, filosofie doktorn, civilingenjören F. R. Berwald och läraren i geodesi, professorn, filosofie doktorn T. Rubin.

Beträffande doktor Berwald hava de sakkunniga tidigare yttrat sig i samband med framläggande av förslag rörande ordnandet av matematikundervisningen vid tekniska högskolan.

I fråga om professor Rubin hava de sakkunniga anslutit sig till förslaget om inrättande för honom av en personlig professur i geodesi (geodetisk matematik och kartografi).

För detta ändamål torde på sedvanligt sätt böra å allmänna indragningstaten uppföras ett anslag för ändamålet. Beträffande de närmare föreskrifter, som behöva meddelas i fråga om denna professur, torde tekniska högskolans styrelse böra avgiva förslag i sammanhang med det yttrande nämnda styrelse lärer komma att avgiva över förevarande utlåtande.

Under den tid, professor Rubin innehar den sålunda föreslagna personliga professuren, skola de av de sakkunniga föreslagna speciallärarbefattningarna i geodetisk matematik och i kartografi lämnas obesatta. Den kostnadsökning, som skulle uppkomma genom inrättande av den personliga professuren, blir därför relativt liten. Avlöningen för en professor beräknas efter sedvanliga grunder till 11,460 kronor. För de båda nyssnämnda speciallärarbefattningarna hava de sakkunniga föreslagit arvoden å respektive 7,200 kronor och 3,000 kronor, vadan merkostnaden för den ifrågasatta personliga professuren alltså skulle uppgå till (11,460 — 10,200) 1,260 kronor.

Det långa provisorium, som rätt ifråga om lantmäteriuundervisningen, gör det synnerligen önskvärt att låta den nya organisationen träda i kraft snarast möjligt. De sakkunniga hava också — jämväl med hänsyn till den av riksdagen utsatta tidpunkten för den nya utredningen — ansett sig böra utgå från att nyorganisationen skall träda i kraft redan från och med budgetåret 1932/1933.

Utgående från denna förutsättning föreslå de sakkunniga följande plan för övergången till den nya organisationen.

»Från och med läsåret 1932/1933 intagas inga nya studerande i lantmäteriuundervisningens första årskurs, utan nämnda undervisning kommer att under detta budgetår endast omfatta andra årets kurs för lantmäteri-

¹⁾ De sakkunniga hava härvid icke ansett sig böra taga i betraktande en av huvudlärarna, som är född år 1860 och sålunda överskridit såväl pensionsåldern för professor som den åldersgräns, som vid tekniska högskolan brukar tillämpas vid meddelande av förordnande såsom speciallärare, d. v. s. 70 år.

Avlöningar

(utom dyrtidstillägg) för professurer och specialläroarbefattningar vid tekniska högskolan, vilka föreslås till nyinrättande, ombildning eller indragning.

Befattning	Kostnad budgetåret 1931/1932	Kostnader under övergångsåren				Slutlig beraknad kostnad ¹⁾	Anmärkningar
		1932/1933	1933/1934	1934/1935	1935/1936		
Matematik II, specialläroarbefattning	—	4,800	4,800	4,800	4,800	4,800	Befattningen avsedd för doktor Berwald. Efter dennes avgång företages frågan till ny prövning.
Allmän geologi, d.o	3,000	—	—	—	—	—	
Geologi med marklära, d.o	—	4,200	4,200	4,200	4,200	4,200	Arvodet å 1,800 kronor avser att bestrida kostnaderna för undervisning i jorddelningsrätt under höstterminen 1933. För vårterminen 1934 föreslås i timplanerna ingen dylik undervisning.
Rättskunskap, d.o	1,200	1,200	1,200	—	—	—	
Arkitektonisk formlära, d.o	1,200	1,200	—	—	—	—	Befattningen indrages med utgången av december 1934.
Husbyggnadslära II, d.o	—	—	4,800	4,800	4,800	4,800	
Stadsanläggningslära, d.o	2,400	2,400	2,400	1,200	—	—	Befattningen behövlig fr. o. m. år 1935.
Stadsbyggnadslära, d.o	—	—	—	1,800	3,600	3,600	
Planmätning och nivelleringslära, d.o	—	—	4,200	4,200	4,200	4,200	Befattningarna tillsätts först efter professor Rubins avgång.
Geodetisk matematik, d.o	—	—	—	—	—	7,200	
Kartografi, d.o	—	—	—	—	—	3,000	Anslaget uppföres å allmänna indragningsstaten.
Geodetisk matematik och kartografi, personlig professor för professor Rubin	—	11,460	11,460	11,460	11,460	—	
Jorddelningsrätt, professur	—	—	—	11,460	11,460	11,460	Befattningen behövlig fr. o. m. år 1933.
Skogsekonomi med skogslära, specialläroarbefattning	—	2,100	4,200	4,200	4,200	4,200	
Jordbrukslära med jordbruksekonomi, d.o	—	—	6,600	6,600	6,600	6,600	Befattningen behövlig fr. o. m. år 1933.
Allmän byggnadslära och vägtekniik, d.o	—	1,200	2,400	2,400	2,400	2,400	
Vattenbyggnadslära II, d.o	—	—	4,800	4,800	4,800	4,800	Befattningen behövlig fr. o. m. år 1935.
Fiskerikunskap, d.o	—	—	—	450	900	900	
Skiftesläggningslära, professur	—	—	—	5,730	11,460	11,460	Befattningen behövlig fr. o. m. år 1935.
Arkivkunskap, specialläroarbefattning	—	—	—	900	900	900	
Fornlämningar och naturskydd, d.o	—	—	—	900	900	900	
Summa lärarlöner kr.	7,800	28,560	52,860	69,900	76,680	75,420	

¹ Sedan professor Rubin avgått från sin personliga professur.

examen och den kulturtekniska kursen. Under samma läsår tager vidare undervisningen sin början i första årskursen av dels tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri, dels studieriktningen för kommunalingenjörer inom fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad vid tekniska högskolan.

Under läsåret 1933/1934 kommer lantmäteriundervisningen att omfatta endast den kulturtekniska kursen. Vid tekniska högskolan kommer undervisningen att omfatta de båda första årskurserna vid lantmäteriavdelningen och den nya studieriktningen.

Läsåret 1934/1935 skulle enligt de sakkunnigas förslag den nuvarande lantmäteriundervisningen — fränsett den eller de kulturtekniska kurser, som må kunna ytterligare erfordras — hava helt upphört, under det att den nya undervisningen vid tekniska högskolan skulle omfatta de tre första årskurserna.

Under läsåret 1935/1936 skulle så den nya organisationen vid tekniska högskolan nå sin fullbordan. Vid slutet av höstterminen 1935 skulle de första lantmätarna efter den nya ordningen utexamineras, och vid slutet av vårterminen 1936 skulle civilingenjörsexamen för första gången avläggas av vid tekniska högskolan utexaminerade kommunalingenjörer.»

Med hänsyn till det successiva genomförandet av den nya organisationen blir det givetvis icke erforderligt att omedelbart tillsätta alla de föreslagna nya lärarbefattningarna. De sakkunniga hava i vidstående tablå givit en sammanställning i fråga om de tidpunkter, från vilka de olika lärarbefattningarna enligt de sakkunnigas förslag kunna bli erforderliga. De sakkunniga hava därvid framhållit, att detta förslag givetvis måste vara preliminärt, då det på det närmaste sammanhänger med de av de sakkunniga framlagda förslagen till timplaner, vilka, såsom de sakkunniga framhållit, icke få betraktas såsom slutgiltiga.

De av de sakkunniga föreslagna nya kontorsbiträdes- och vaktmästarbefattningarna torde bli erforderliga redan från och med budgetåret 1932/1933.

Beträffande övriga under övergångstiden erforderliga anslag anföra de sakkunniga bland annat:

»Höjningen av anslaget till assistentarvoden torde lämpligen böra ske med hela det beräknade beloppet, 2,000 kronor, från och med budgetåret 1932/1933.

Den av de sakkunniga förordade höjningen av anslaget till stipendier åt elever föreslå de sakkunniga skola vidtagas successivt under budgetåren 1932/1933 och 1933/1934 med 1,000 kronor om året.

Anslaget till resekostnads- och traktamentsersättningar åt högskolans lärare vid exkursioner och fältövningar synes redan från och med budgetåret 1932/1933 böra uppföras med hela det av de sakkunniga beräknade beloppet, 11,000 kronor.

Det av de sakkunniga föreslagna anslaget till resekostnads- och traktamentsersättningar åt elever vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri behöver endast successivt komma till användning. En överslagsberäkning har givit vid handen, att för ändamålet torde böra beräknas för budgetåret 1932/1933 2,000 kronor, för budgetåret 1933/1934 5,000 kronor samt från och med budgetåret 1934/1935 hela beloppet, 8,000 kronor.

I fråga om höjning av anslagen till materiel för praktiska övningar, till bokinköp och bokbindning m. m., till materiel till samlingar och labora-

tioner samt till uppvärmning, belysning och diverse utgifter förorda de sakkunniga, att nämnda anslag redan från och med budgetåret 1932/1933 höjas med hela de av de sakkunniga förut beräknade beloppen. Dessa äro endast ungefärligt beräknade i avvaktan på att närmare erfarenhet skall kunna vinnas om den verkliga medelsåtgången. Vid en omorganisation uppkomma dessutom alltid en del engångsutgifter, som på förhand äro omöjliga att beräkna. Slutligen utgå de sakkunniga från, att materielkostnaderna för den under avveckling varande lantmäteriuundervisningen under de två åren 1932/1933 och 1933/1934 böra bestridas från här ifrågasvarande anslag.»

De sakkunniga förutsätta, att avvecklingen av den nuvarande lantmäteriuundervisningen skall taga sin början från och med läsåret 1932/1933 och vara avslutad med utgången av läsåret 1933/1934, då de sista eleverna efter den gamla ordningen skulle utexamineras, förutsatt att icke ytterligare någon kulturteknisk kurs behöver anordnas.

Efter en redogörelse för de över de sakkunnigas förslag i här förevarande avseende avgivna yttrandena har departementschefen för egen del anfört huvudsakligen följande:

Beträffande tidpunkten för ikraftträdandet av den nya organisationen har med styrka framhållits, att det långa provisorium, som rätt ifråga om lantmäteriuundervisningen, gör det önskvärt att låta den nya organisationen träda i kraft snarast möjligt, d. v. s. redan med ingången av budgetåret 1932/1933. Härtill vill jag uttala min anslutning.

I anslutning härtill komma studerande i den nya lantmäterifackavdelningen första gången att intagas höstterminen 1932. Från och med läsåret 1935/1936 skulle den nya fackavdelningen vara helt utbyggd, och vid utgången av vårterminen 1936 skulle den första årgången lantmätare efter den nya ordningen kunna utexamineras. Vid tekniska högskolan har man alltså att räkna med en fyraårig övergångsperiod.

Avvecklingen av den nuvarande lantmäteriuundervisningen skulle taga sin början med läsåret 1932/1933 och — under förutsättning att icke ytterligare någon kulturteknisk kurs behöver anordnas, något som torde få bliva beroende på eventuellt därom av lantmäteristyrelsen i sinom tid gjord framställning — avslutas med utgången av läsåret 1933/1934, då de sista eleverna efter den gamla ordningen skulle utexamineras.

I likhet med de sakkunniga och lantmäteristyrelsen håller jag före, att den under avveckling blivande lantmäteriuundervisningen under läsåren 1932/1934 bör överflyttas till tekniska högskolan såsom en tillfällig anordning därstädes. De närmare bestämmelser, som med anledning härav kunna bliva erforderliga i avseende å lärarnas vid lantmäteriuundervisningen ställning i förhållande till tekniska högskolans lärarkollegium och avdelningskollegier ävensom i övrigt erforderliga föreskrifter torde framdeles få meddelas av Kungl. Maj:t, sedan vederbörandes yttranden blivit inhämtade.

De övergångsanordningar i fråga om vissa lärare vid den nuvarande lantmäteriuundervisningen — doktor Berwald och professor Rubin — har jag tidigare i annat sammanhang berört och torde nu endast få hänvisa härtill.

Härefter torde jag så få övergå till frågan om de lärarbefattningar av olika slag, som böra tillsättas redan från och med läsåret 1932/1933.

Från och med nämnda tidpunkt bör först och främst inrättas den för professor Rubin avsedda personliga professuren, för vilket ändamål ett anslag å allmänna indragningsstaten av 11,460 kronor bör beräknas.

Då professor Rubin under läsåret 1932/1933 icke kommer att i full utsträckning tagas i anspråk vid tekniska högskolan, hava de sakkunniga föreslagit, att han under denna tid borde bestrida undervisningen i geodesi och matematik vid den gamla undervisningens andra årskurs.

Lantmäteristyrelsen har framhållit, att professor Rubin vid bifall härtill skulle åläggas en undervisningsskyldighet av sammanlagt 384 timmar, därav enligt nu gällande arbetsordning icke mindre än 367 förlagda till höstterminen. Även om denna undervisning till stor del består av övningar och om också genom schematekniska anordningar en jämnare fördelning av arbetsbördan kan tänkas erhållas, bliver dock belastningen för stor för endast en professur. Med hänsyn härtill vill jag föreslå, att under detta övergångsår ett belopp av 1,000 kronor beräknas för assistenthjälp vid geodesiundervisningen vid nuvarande lantmäteriuundervisningen, varigenom en ganska betydande avlastning torde kunna erhållas.

Speciallärarbefattningarna i matematik II och III, vilka, enligt vad jag i det föregående tillstyrkt, äro avsedda för den nuvarande huvudläraren i matematik vid lantmäteriuundervisningen, doktor Berwald, böra tillsättas från och med budgetåret 1932/1933. De härför beräknade arvoden hava upptagits till respektive 4,800 och 1,200 kronor.

Den av mig föreslagna speciallärarbefattningen i marklära, för vilken beräknats ett arvode av 1,200 kronor, bör likaledes inrättas från och med budgetåret 1932/1933.

Mitt i det föregående framlagda förslag om viss utökning av den för de blivande lantmätarna avsedda undervisningen i rättslära och jorddelningsrätt föranleder vissa förändringar av de sakkunnigas kostnadsberäkningar även för budgetåret 1932/1933. Enligt deras förslag skulle undervisningen i rättskunskap under de lantmäteristuderandes första läsår vara gemensam med den övriga högskolans undervisning i detta ämne. Enligt lantmäteristyrelsens av mig biträdda förslag skall däremot denna undervisning meddelas särskilt för de lantmäteristuderande, vadan för budgetåret 1932/1933 ett särskilt speciallärararvode, beräknat till 1,200 kronor, torde böra upptagas. Härjämte torde, i enlighet med vad lantmäteristyrelsen hemställt, assistent-arvode för undervisningen i rättslära vid nuvarande lantmäteriuundervisningen böra beräknas till 1,200 kronor i stället för av de sakkunniga föreslagna 500 kronor.

Vidare böra för läsåret 1932/1933, i överensstämmelse med de tekniska högskolesakkunnigas förslag, beräknas speciallärararvoden dels i skogsekonomi med skogslära med 2,100 kronor och dels i allmän byggnadslära och vägteknik med 1,200 kronor.

Slutligen torde, i enlighet med vad lantmäteristyrelsen påpekat, för budgetåret 1932/1933 upptagas arvode åt en speciallärare i planmätning och nivellering. Detta arvode torde med hänsyn till den reducerade tjänstgöringen under första övergångsåret kunna begränsas till förslagsvis 2,000 kronor.

Ökningen i anslagsposten till speciallärararvoden vid tekniska högskolan för budgetåret 1932/1933 uppgår sålunda till (4,800 + 1,200 + 1,200 + 1,200 + 2,100 + 1,200 + 2,000) 13,700 kronor.

De nya kontorsbiträdes- och vaktmästarbefattningarna böra inrättas redan från och med läsåret 1932/1933.

I fråga om övriga anslag vid tekniska högskolan för budgetåret 1932/1933 med anledning av lantmäteriuundervisningens överflyttande har jag endast i följande hänseenden funnit mig böra avvika från de sakkunnigas

förslag. Då jag för budgetåret 1932/1933 icke ansett mig kunna tillstyrka både resekostnads- och traktamentsersättningar åt de lantmäteristuderande utan endast resekostnadsersättningar, torde det för detta ändamål beräknade beloppet kunna nedsättas från 2,000 kronor till 1,000 kronor. Anslaget rubrik för detta budgetår torde i anslutning härtill böra ändras till resekostnadsersättningar åt studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri. Såsom jag i annat sammanhang meddelat, har jag ej heller ansett erforderligt att för budgetåret 1932/1933 beräkna något särskilt anslag för resekostnads- och traktamentsersättningar åt högskolans lärare vid ekskursioner och fältövningar, utan torde kostnaderna härför under nämnda budgetår böra bestridas ur åttonde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. Någon höjning av detta anslag med anledning härav har jag ej ansett mig böra ifrågasätta. Vidare torde de av de sakkunniga föreslagna anslagen till arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter samt till materiel för praktiska övningar under detta första övergångsår kunna minskas med vardera 1,000 kronor till 1,000 kronor, respektive 3,000 kronor.

De sakkunniga hava till övergångskostnader för lantmäteriundervisningen beräknat ett extra anslag av 28,000 kronor.

I anslutning till vad jag nyss anfört rörande behovet av ökad assistentundervisning i geodesi och rättslära torde detta anslag böra höjas med 1,700 kronor till 29,700 kronor.

Beträffande den närmare fördelningen av detta anslag ävensom de bestämmelser i övrigt, som med anledning härav må bli erforderliga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela beslut.

Jag vill emellertid redan nu framhålla, att jag icke anser mig kunna biträda det framkomna förslaget om att lärarna vid den nuvarande lantmäteriundervisningen under övergångstiden skola i avlöningshänseende likställas med tekniska högskolans lärare. Ingen ändring i undervisningens art och omfattning har för dem ifrågasatts, och vid sådant förhållande torde skäl alltså saknas att nu föreslå någon ändring i de grunder, efter vilka avlöningsförmånerna hittills utgått.

Jag vill dock understryka, att jag i likhet med de sakkunniga utgår från att dyrtidstillägg m. m. å dessa avlöningsförmåner må utgå enligt de grunder, som gälla för befattningshavare vid s. k. oreglerade verk.

I anslutning till vad nu anförts skulle följande anslag bli erforderliga för lantmäteriundervisningen för budgetåret 1932/1933.

1. Personlig professur åt professor T. Rubin (å allmänna indragningsstaten)	kronor	11,460: —
2. Arvoden åt speciallärare	»	13,700: —
3. Arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter	»	1,000: —
4. Avlöning till ett kontorsbiträde	»	2,676: —
5. Avlöning till en vaktmästare	»	2,988: —
6. Stipendier åt studerande	»	1,000: —
7. Resekostnadsersättningar åt studerande vid högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i ekskursioner och fältövningar	»	1,000: —
8. Materiel för praktiska övningar	»	3,000: —
9. Bokinköp och bokbindning m. m.	»	2,000: —
10. Materiel till samlingar och laborationer	»	4,000: —
11. Uppvärmning, belysning och diverse utgifter	»	9,000: —
12. Övergångskostnader för lantmäteriundervisningen	»	29,700: —

Summa kronor 81,524: —

Då kostnaderna för budgetåret 1931/1932, enligt vad tidigare meddelats, uppgå till, förutom dyrtidstillägg, 73,350 kronor, skulle ett bifall till mina nu framlagda förslag för budgetåret 1932/1933 medföra en merkostnad av 8,174 kronor.

Slutligen har i kap. VII (sid. 117—128 i statsrådsprotokollet) behandlats frågan om de *anslag för tekniska högskolan för budgetåret 1932/1933*, som hava samband med förslaget om lantmäteriuundervisningens förläggande till högskolan.

Anslag för tekniska högskolan för budgetåret 1932/1933.

1. *Avlöningar till ordinarie förvaltningspersonal.*

I den ordinarie staten för tekniska högskolan ingår en såsom förslagsanslag betecknad anslagspost å 31,600 kronor till avlöningar till ordinarie förvaltningspersonal.

Vid bifall till förslaget angående lantmäteriuundervisningens anordnande vid tekniska högskolan skulle från och med budgetåret 1932/1933 inrättas en ny kontorsbiträdesbefattning. Kostnaderna härför beräknas enligt sedvanliga grunder till 2,676 kronor. Här förevarande anslagspost skulle sålunda behöva ökas med detta belopp till 34,276 kronor eller i avrundat tal 34,200 kronor.

2. *Avlöningar till ordinarie vaktmästare m. fl.*

I den ordinarie staten för tekniska högskolan ingår en såsom förslagsanslag betecknad anslagspost å 73,300 kronor till ordinarie vaktmästare m. fl.

Vid bifall till förslaget angående lantmäteriuundervisningens anordnande vid tekniska högskolan skulle från och med budgetåret 1932/1933 inrättas en ny vaktmästarbefattning i lönegraden B 5. Kostnaderna härför uppgå enligt sedvanliga beräkningsgrunder till 2,988 kronor. Här förevarande anslagspost skulle sålunda behöva ökas med detta belopp till 76,288 kronor eller i avrundat tal 76,300 kronor.

3. *Arvoden till speciallärare.*

I den ordinarie staten för tekniska högskolan ingår en anslagspost å 105,620 kronor till arvoden åt speciallärare.

Genom beslut den 26 februari 1931 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser rörande speciallärare vid tekniska högskolan under budgetåret 1931/1932, varvid för ändamålet disponerats ett anslag av 105,520 kronor.

Tekniska högskolans lärarkollegium har hemställt, att Kungl. Maj:t ville i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag föreslå, att ett av högskolan år 1930 begärt belopp, 108,520 kronor, årligen måtte beviljas för återstoden av femårsperioden, d. v. s. intill den 1 juli 1936.

Departementschefen har anfört:

Under förhandenvarande förhållanden ser jag mig förhindrad att tillstyrka andra ändringar i här förevarande anslag än de, som föranledas av försla-

get om lantmäteriundervisningens inordnande i tekniska högskolan. Den av detta ändamål föranledda kostnadsökningen har av mig i det föregående beräknats till 13,700 kronor. Då för innevarande budgetår för ändamålet disponerats ett belopp av 105,520 kronor, skulle alltså för budgetåret 1932/1933 behöva beräknas ett anslag av $(105,520 + 13,700)$ 119,220 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela beslut rörande den närmare fördelningen av detta anslag. Härvid torde även böra tagas under överbägande, huruvida och i vilken utsträckning det må vara möjligt att tillmötesgå det från högskolan uttalade önskemålet om tillsättande av speciallärarbefattningar för längre tid än ett år.

4. *Arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter.*

I den ordinarie staten för tekniska högskolan ingår en anslagspost å 51,200 kronor till arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter.

Vid bifall till förslaget angående lantmäteriundervisningens anordnande vid tekniska högskolan skulle denna anslagspost från och med budgetåret 1932/1933 behöva höjas med 1,000 kronor till 52,200 kronor.

5. *Avlöningar till icke-ordinarie vaktmästare m. fl.*

I det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan ingår en såsom bestämt anslag betecknad anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie vaktmästare m. fl. Nämnda anslagspost var till och med budgetåret 1930/1931 upptagen med ett belopp av 13,500 kronor men höjdes från och med innevarande budgetår till 16,020 kronor. Den extra vaktmästarpersonal, vars avlöningar bestridas med medel från detta anslag, utgöres av 1 maskinist, 3 laboratorievaktmästare, 1 vaktmästare och 4 portvakter.

Tekniska högskolans lärarkollegium har begärt anslagspostens höjning till 16,800 kronor.

De avlöningar, som — under förutsättning att den nuvarande personalen kvarstår vid sina befattningar under budgetåret 1932/1933 — under nämnda budgetår skola bestridas medelst här förevarande anslagspost, uppgå till 16,053 kronor, vartill kommer ett mindre belopp för övertidsersättningar. Ökningen av medelsbehovet beror uteslutande på författningsenliga ålders-tillägg, och med hänsyn härtill torde, framhåller departementschefen, en höjning av anslagets belopp vara ofrånkomlig. Departementschefen har föreslagit en ökning av 480 kronor, vadan anslagsposten alltså skulle uppföras med 16,500 kronor.

6. *Stipendier åt studerande.*

I riksstaten har sedan åtskilliga år varit upptaget ett ordinarie reservationsanslag å 5,000 kronor till stipendier åt elever vid tekniska högskolan.

I en av styrelsen för tekniska högskolan med tillstyrkande utlåtande av den 4 september 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans lärarkollegium — under erinran att, enligt de för högskolan av

Kungl. Maj:t fastställda statuterna, de som vid högskolan bedreve sina studier ej längre benämndes »elever» utan »studerande» — hemställt, att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag måtte föreslå, att rubriken å ovannämnda reservationsanslag — utan ändring av anslagets belopp — måtte ändras till stipendier åt studerande.

De tekniska högskolesakkunniga hava hemställt, att vid ett bifall till deras förslag om lantmäteriuundervisningens anordnande vid tekniska högskolan en höjning av här förevarande anslag med 2,000 kronor till 7,000 kronor skulle vidtagas. I annat sammanhang hava de sakkunniga vidare föreslagit, att denna förhöjning skulle vidtagas successivt under budgetåren 1932/1933 och 1933/1934 med 1,000 kronor om året.

Departementschefen har anfört:

De tekniska högskolesakkunnigas förslag om höjning av stipendieanslaget med anledning av lantmäteriuundervisningens förläggande till tekniska högskolan vill jag biträda. I enlighet härmed skulle anslaget för budgetåret 1932/1933 upptagas med ett från 5,000 kronor med 1,000 kronor till 6,000 kronor förhöjt belopp.

På de av högskolans lärarkollegium anförda skälen vill jag vidare förorda, att anslagets rubrik måtte ändras från »stipendier åt elever» till »stipendier åt studerande».

7. *Arvode åt sekreteraren hos tekniska högskolans styrelse.*

I det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. för tekniska högskolan, som i riksstaten för budgetåret 1931/1932 är upptaget med ett belopp av 325,000 kronor, ingår en såsom reservationsanslag betecknad anslagspost å 150,000 kronor till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.

Såsom närmare framgår av punkt 90 i 1926 års åttonde huvudtitel utgick man vid bestämmandet av nämnda anslagsposts storlek från att några arvoden till icke-ordinarie kanslipersonal ej för framtiden borde belasta detta anslag, och meddelades föreskrift härom den 28 maj 1926 i samband med fastställande av ny stat för tekniska högskolan.

Fråga har nu uppkommit om beredande av medel för gäldande av avlöning åt sekreteraren hos tekniska högskolans styrelse.

Enligt § 10 i gällande stadgar för tekniska högskolan äger högskolans styrelse beträffande ärendenas föredragning inför styrelsen och handläggning av hos styrelsen förekommande expeditionsgöromål efter omständigheterna förordna. Denna föredragning och handläggning av ärendena har allt sedan nämnda stadgas ikraftträdande år 1921 skett genom person, som av styrelsen anmodats utföra sekreterargöromålen. Denne sekreterare har icke ansetts böra vara högskolans ordinarie sekreterare. I § 11 av stadgarna föreskrives nämligen, att vid sammanträde med styrelsen må, med undantag för rektor eller vid förfall för honom prorektor, icke i ärendes handläggning deltaga någon av de i §§ 45 och 96 nämnda befattningshavare, bland vilka jämväl — enligt § 96 — högskolans sekreterare befinner sig. Av § 98 i stadgarna framgår vidare, att det åligger högskolans sekreterare att föra protokoll endast vid lärarkollegiets och kollegienämndens sammanträden.

För bestridande av göromålen såsom sekreterare hos högskolans styrelse har sålunda måst anlitas person utanför högskolans kansli. Fråga har nu uppkommit om beredande av medel för avlöning av denne person.

En av styrelsen för tekniska högskolan gjord, av statskontoret tillstyrkt framställning, att ett belopp av högst 900 kronor om året måtte få ur elevavgifterna vid högskolan utgå till bestridande av kostnaden för sekreterargöromål hos styrelsen, har icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Skälet härtill torde främst hava varit, att elevavgifterna äro avsedda allenast till bestridande av assistentavlöningar och utgifter för samlingar och laborationer.

Den person, som av styrelsen anmodats bestrida ifrågavarande sekreterargöromål, har härför uppburit ersättning, som uppgått till 900 kronor per år och som utgått från ovanberörda, såsom reservationsanslag betecknade anslagspost till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.

Sedan emellertid revisionen inom riksräkenskapsverket framställt anmärkning mot detta förfarande, i vad avsåge tiden den 1 januari—den 30 juni 1928, fann riksräkenskapsverket genom utslag den 29 oktober 1930 — eftersom förvaltningsnämnden med hänsyn till bestämmelserna i omförmälda Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1926 icke ägt att till kanslipersonal utbetala ersättning från förenämnda anslag — skäligt att, med gillande av anmärkningen, förplikta de för här ifrågavarande anordningsbeslut ansvariga, d. v. s. högskolans dåvarande rektor och de ledamöter i förvaltningsnämnden, vilka deltagit i beslutet, att ersätta statsverket anmärkta beloppet, 450 kronor. Sedan besvär anförts över riksräkenskapsverkets nyssberörda utslag, har kammarrätten genom utslag den 15 september 1931 — då förvaltningsnämnden icke ägt att för ifrågavarande ändamål utbetala ersättning av statsmedel — ej funnit skäl att i anledning av besvären göra ändring i det slut, vartill riksräkenskapsverket i överklagade utslaget kommit.

För egen del har departementschefen beträffande denna fråga anfört följande:

Jag saknar anledning att ifrågasätta någon ändring i nu gällande föreskrifter, som innebära, att särskild person bör förordnas att bestrida sekreterargöromålen hos styrelsen. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, stå emellertid för närvarande och under förutsättning att kammarrättens nyssberörda utslag vinner laga kraft inga medel till buds för detta ändamål. Då, såsom nämnts, styrelsens sekreterare bör vara en person utanför högskolan, torde härvidlag icke kunna komma ifråga den i det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie förvaltningspersonal. Härjämte bör framhållas, att det icke är möjligt att utan en höjning av denna anslagspost inom densamma bereda rum för här ifrågavarande ersättning. För den händelse kammarrättens ovanberörda utslag skulle vinna laga kraft eller efter anförda besvär fastställas i högsta instans, torde det emellertid bliya nödvändigt tillse, att medel beredas högskolan för nu ifrågavarande ändamål. Lämpligast synes mig då vara, att under angiven förutsättning ersättning åt styrelsens sekreterare — vars belopp synes böra fastställas till samma summa som tidigare för ändamålet utgått, d. v. s. 900 kronor för år — utgår ur den i reservationsanslaget till materiel m. m. för tekniska högskolan ingående anslagsposten till uppvärmning, belysning och diverse utgifter. Någon höjning av anslagets belopp med anledning härav torde icke vara erforderlig.

8. *Materiel m. m. Anslag till praktiska övningar för fackavdelningen för lantmäteri.*

I det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. vid tekniska högskolan å 325,000 kronor ingår vidare en såsom reservationsanslag betecknad anslagspost å 150,000 kronor till samlingar och laborationer.

Vid bifall till förslaget angående lantmäteriundervisningens anordnande vid tekniska högskolan skulle från och med budgetåret 1932/1933 denna anslagspost — för beredande av medel till praktiska övningar för fackskolan för lantmäteri — höjas med 3,000 kronor till 153,000 kronor och reservationsanslaget till materiel m. m. som följd härav upptagas med ett till 328,000 kronor förhöjt belopp.

9. *Ökade medel till samlingar och laborationer.*

Till samlingar och laborationer vid tekniska högskolan utgår för budgetåret 1931/1932 — förutom ett ordinarie anslag å 150,000 kronor — ett extra anslag å 43,000 kronor.

I en av styrelsen för tekniska högskolan med utlåtande av den 4 september 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har nu högskolans lärarkollegium hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag föreslå, att för samlingar och laborationer vid högskolan under läroåret 1932/1933 måtte beviljas, förutom det ordinarie anslaget å 150,000 kronor, ett anslag på extra stat av 68,000 kronor.

De tekniska högskolesakkunniga hava beräknat, att vid ett bifall till deras förslag om lantmäteriundervisningens anordnande vid tekniska högskolan ett årligt belopp av 4,000 kronor skulle bliva erforderligt till samlingar och laborationer, vilket belopp lämpligen syntes böra tilläggas det extra anslaget till samlingar och laborationer. I annat sammanhang hava de sakkunniga vidare framhållit, att hela här förevarande anslagshöjning borde träda i kraft redan från och med budgetåret 1932/1933.

Departementschefen har anfört:

Anslag för här ifrågavarande ändamål är fortfarande av behovet påkallat. Under förhandenvarande förhållanden är det mig emellertid icke möjligt att förorda någon annan höjning av förstärkningsanslaget än vad som för anledes av lantmäteriundervisningens förläggande till tekniska högskolan. Det härför beräknade beloppet, 4,000 kronor, har i de avgivna yttrandena lämnats utan erinran, och även jag vill tillstyrka framställning till riksdagen i överensstämmelse härmed. Vid bifall härtill skulle här förevarande anslag för budgetåret 1932/1933 upptagas med ett belopp av (43,000 + 4,000) 47,000 kronor.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag från tekniska högskolan besluta rörande fördelningen mellan de olika avdelningarna av såväl den ordinarie anslagsposten som det extra anslaget.

10. *Ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.*

För ändamålet utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 42,000 kronor.

I en av styrelsen för tekniska högskolan med tillstyrkande utlåtande av den 4 september 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har högskolans lärarkollegium hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag upptaga ett extra förstärkningsanslag av 47,000 kronor till uppvärmning, belysning och diverse utgifter.

De tekniska högskolesakkunniga hava beräknat, att vid ett bifall till deras förslag om lantmäteriuundervisningens anordnande vid tekniska högskolan ett årligt belopp av 9,000 kronor skulle bliva erforderligt till uppvärmning, belysning och diverse utgifter, vilket belopp lämpligen syntes bära tilläggas det för ändamålet utgående extra anslaget. I annat sammanhang hava de sakkunniga vidare framhållit, att hela här förevarande anslagshöjning borde träda i kraft redan från och med budgetåret 1932/1933.

Departementschefen har anfört:

Anslag för här ifrågavarande ändamål är fortfarande behövt. Den av högskolans lärarkollegium förebragta utredningen synes mig giva vid handen, att en nedsättning av det för högskolan i dess nuvarande omfattning begärda beloppet, 47,000 kronor, icke är tillräddig, därest man vill undvika uppkommande av ej oväsentliga brister å anslaget.

Till detta belopp bör så läggas den summa å 9,000 kronor, som, enligt de verkställda undersökningarna, skulle erfordras vid ett bifall till förslaget om lantmäteriuundervisningens förläggande till tekniska högskolan.

För budgetåret 1932/1933 skulle i anslutning härtill här ifrågavarande anslag behöva upptagas med ett belopp av (47,000 + 9,000) 56,000 kronor.

11. *Bokinköp, bokbindning m. m.*

För ändamålet utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 5,000 kronor.

I en av styrelsen för tekniska högskolan med tillstyrkande utlåtande av den 4 september 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har högskolans lärarkollegium — med anledning av en av högskolans bibliotekarier gjord och av biblioteksnämnden därstädes förordad hemställen — anhållit, att Kungl. Maj:t måtte i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag föreslå, att ett extra anslag å 10,000 kronor till bokinköp, bokbindning m. m. måtte ställas till högskolans biblioteks förfogande.

De tekniska högskolesakkunniga hava beräknat, att vid ett bifall till deras förslag om lantmäteriuundervisningens anordnande vid tekniska högskolan ett årligt belopp av 2,000 kronor skulle bliva erforderligt för bokinköp och bokbindning för den nytillträdande fackavdelningen. Detta belopp har föreslagits skola tilläggas det sedan budgetåret 1930/1931 utgående extra anslaget till bokinköp, bokbindning m. m. för tekniska högskolans bibliotek. I annat sammanhang hava de sakkunniga vidare framhållit, att hela här förevarande anslagshöjning borde träda i kraft redan från och med budgetåret 1932/1933.

Tekniska högskolans lärarkollegium har i sitt över förslaget avgivna utlåtande framhållit, att en ökning av anslaget med 3,000 kronor i stället för av de sakkunniga föreslagna 2,000 kronor vore oundgängligen nödvändig. Vidare har lärarrådet vid lantmäteriuundervisningen anfört, att det funne det för här ifrågavarande ändamål beräknade anslaget å 2,000 kronor för lågt. Det torde, framhåller lärarrådet, böra uppmärksammas, att detta anslag för budgetåret 1931/1932 för lantmäteriuundervisningen utginge med 3,800 kronor.

Departementschefen har anfört:

Jag vill förorda att — i likhet med vad under budgetåren 1930/1932 varit fallet — ett förstärkningsanslag för bokinköp och bokbindning ställes till tekniska högskolans förfogande. Med hänsyn till rådande förhållanden nödgas jag — trots de ökade krav som på grund av lantmäteriuundervisningens förläggande till tekniska högskolan komma att ställas på dess bibliotek — föreslå, att förstärkningsanslaget begränsas till samma belopp som innevarande budgetår eller 5,000 kronor.

12. *Resekostnadsersättningar åt studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar.*

Beträffande detta anslag har departementschefen anfört:

Under punkt 122 av 1932 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till resekostnads- och traktamentsersättningar åt lärare och studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar m. m. beräkna ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

I det föregående har jag emellertid framhållit, att här ifrågavarande ersättningar åt *lärarna* för budgetåret 1932/1933 syntes böra utgå från åttonde huvudtitelns allmänna anslag till rese- och traktamentspenningar.

I fråga om *eleverna* har jag för närvarande och i avbidan på närmare utredning endast ansett mig kunna tillstyrka resekostnadsersättningar. För detta ändamål har jag beräknat ett belopp av 1,000 kronor, vilket torde böra uppföras såsom ett särskilt extra reservationsanslag.

13. *Övergångskostnader för lantmäteriuundervisningen.*

I enlighet med vad i det föregående anförts torde, framhåller departementschefen, för budgetåret 1932/1933 böra anvisas ett extra reservationsanslag av 29,700 kronor för bestridande av övergångskostnader för lantmäteriuundervisningen.

14. *Sammanfattning av anslagen under åttonde huvudtiteln.*

Härom anför departementschefen:

De under punkt 122 av 1932 års åttonde huvudtitel för tekniska högskolan m. m. beräknade anslagen uppgå till sammanlagt 1,213,880 kronor.

Vid bifall till mina nu framlagda förslag skulle här förevarande anslag uppgå till sammanlagt 1,213,820 kronor, innebärande en minskning av 60 kronor i förhållande till det tidigare beräknade beloppet.

15. *Anslag under allmänna indragningsstaten.*

Departementschefen erinrar slutligen, att, vid bifall till hans förslag om inrättandet av en personlig professur för professor Rubin, för ändamålet måtte uppföras ett anslag under allmänna indragningsstaten, enligt sedvanliga beräkningsgrunder upptaget med 11,460 kronor.

Utskottets
yttrande.

Såsom i statsrådsprotokollet erinrats, ansåg sig 1931 års riksdag icke kunna bifalla ett då framlagt förslag om upprättande av en fristående högskola för lantmäteriuundervisningen utan uttalade sig i stället för att nämnda undervisning borde förläggas till tekniska högskolan.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag utgår från riksdagens ovanberörda principbeslut och innebär, att lantmäteriuundervisningen från och med läsåret 1932/1933 skall förläggas till tekniska högskolan, där en särskild fackavdelning för lantmäteri skall inrättas.

Utskottet — som i likhet med lantmäteristyrelsen och departementschefen finner det vara av vikt, att nuvarande provisoriska anordningar i fråga om lantmäteriuundervisningen snarast möjligt bringas att upphöra och att således ett slutligt avgörande av denna fråga nu vinnes — tillstyrker Kungl. Maj:ts ifrågavarande organisationsförslag, vilket synes innebära en ändamålsenlig lösning av frågan.

Beträffande förslagets detaljer vill utskottet framhålla följande.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, i vad detsamma avser inrättande med avlöning från allmänna indragningsstaten av en personlig professur för läraren i geodesi vid lantmäteriuundervisningen, professorn S. T. S. Rubin, skall enligt överenskommelse mellan stats- och bankoutskotten behandlas av sammansatt utskott. Med Kungl. Maj:ts berörda förslag sammanhänger frågan om ordnandet av *undervisningen i de geodetiska ämnena* vid tekniska högskolan efter lantmäteriuundervisningens förläggande dit. Först efter det att riksdagen fattat beslut rörande den ifrågasatta personliga professuren för Rubin blir det därför utskottet möjligt att avgiva utlåtande beträffande de övriga delar av Kungl. Maj:ts förslag, som kunna beröras av ett dylikt beslut, nämligen dels den i den ordinarie staten för tekniska högskolan ingående anslagsposten: arvoden till speciallärare (hemställen punkt IV) samt i samband härmed frågan om det belopp, varmed det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan må upptagas i rikstaten för budgetåret 1932/1933 (hemställen punkt VII), dels ock anslaget till övergångskostnader för lantmäteriuundervisningen (hemställen punkt XIV).

Beträffande *ordningen för antagande av elever vid fackavdelningen för lantmäteri* har departementschefen uttalat sin anslutning till ett av tekniska högskolans lärarkollegium framlagt förslag, enligt vilket åt lantmäteristyrelsen skulle förlänas befogenhet att efter de i tekniska högskolans stadgar uppställda fordringarna för inträde utse ett antal studerande, ej överstigande 20, vilka av lantmäteristyrelsen skulle garanteras anställning som lantmä-

tare, sedan de med godkända vitsord genomgått undervisningen vid högskolan. De sålunda av lantmäteristyrelsen utsedda skulle anmälas av denna för inträde i tekniska högskolans fackavdelning för lantmåteri senast den 25 augusti varje år. Kollegienämnden hade därefter att bevilja dessa av lantmäteristyrelsen anmälda inträde i sagda fackavdelning. För den händelse att lantmäteristyrelsen något år skulle till inträde anmäla ett mindre antal än 20 studerande, skulle kollegienämnden kunna utfylla de lediga platserna genom att antaga ett i motsvarande grad ökat antal studerande inom fackavdelningen för väg- och vattenbyggnad.

I motionen I: 311 har däremot föreslagits, att det skulle ankomma på tekniska högskolans myndigheter att bland sökande till fackavdelningen för lantmåteri efter stadgade grunder utse elever till det antal, dock högst 20, som lantmäteristyrelsen för varje läsår bestämt.

Enligt utskottets förmenande finnes det — med hänsyn till det förhållandet, att de studerande inom lantmåterifackavdelningen praktiskt taget utslutande komma att vinna sin framtida utkomst inom lantmåterikåren — fullt fog för förslaget, att det årliga antalet studerande inom nämnda fackavdelning bestämmes av den myndighet, lantmäteristyrelsen, som äger den bästa överblicken över behovet av arbetskrafter för lantmätarbanan. Däremot vill det förefalla, som om de starkaste skälen tala för att den institution, som skall handhava och bära ansvaret för de studerandes utbildning, också erhåller det avgörande inflytandet i fråga om utseendet av dem, som vinna inträde vid nämnda fackavdelning. Med hänsyn härtill vill utskottet tillstyrka det i motionen I: 311 framförda yrkandet.

I fråga om *lärarbefattningarna* har departementschefen — i anslutning till ett av de tekniska högskolesakkunniga framlagt förslag — förordat inträttandet av en professur i ämnet skiftesläggningslära. Såsom av statsrådsprotokollet inhämtas, motsvarar ämnesområdet för den sålunda föreslagna lärarbefattningen en i de tidigare förslagen upptagen professur i ämnet jorddelningslära. Detta ämnes viktigaste delar hava, enligt vad utskottet inhämtat, avsetts vara jordvärdering och uppskattning, jorddelnings- och skiftesekonomi, skiftesläggning, utflyttnings- och väganläggningsfrågor till den del, de ej äro byggnadsteknik, samt ersättningsfrågor mellan sakägare. Enligt på förevarande område vedertaget språkbruk är skiftesläggning endast den del av ämnet, som avser bestämmandet av de nya ägototternas läge och gränser vid skifte och delning av jord. Den föreslagna professurens benämning synes med hänsyn härtill böra ändras därhän, att dess namn mera fullständigt täcker det för densamma avsedda ämnesinnehållet. I sådant hänseende anser sig utskottet böra förorda benämningen skifteslära.

Med anledning av vad departementschefen anfört angående beredande av medel till *arvode åt sekreteraren hos tekniska högskolans styrelse*, anser utskottet det kunna ifrågasättas, huruvida det är nödvändigt, att särskild befattningshavare utanför högskolans kansli förordnas för detta ändamål. Denna

fråga torde emellertid erfordra en närmare undersökning genom Kungl Maj:ts försorg, varför utskottet i avbidan härå icke ansett sig böra ifrågasätta någon ändring i den av Kungl. Maj:t föreslagna anordningen.

I övrigt har Kungl. Maj:ts föreliggande förslag — i de delar utskottet nu kunnat behandla detsamma — icke givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet — som framdeles kommer att avgiva utlåtande över Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag i de delar, som hava samband med frågan om undervisningen i de geodetiska ämnena vid tekniska högskolan efter lantmäteriundervisningens förläggande dit — hemställa,

att riksdagen måtte,

I. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Nylanders ovanberörda motion (I: 311), besluta, att lantmäteriundervisningen skall, i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 19 februari 1932 tillstyrkt samt under iakttagande tillika av vad utskottet i det föregående anført, från och med den 1 juli 1932 anordnas vid tekniska högskolan såsom en särskild fackavdelning för lantmäteri;

II. a) å personalstaten för tekniska högskolan från och med budgetåret 1932/1933 uppföra ytterligare en kontorsbiträdesbefattning med placering för innehavaren av denna befattning i lönegraden B 4;

b) öka det i den nuvarande ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda förslagsanslaget: avlöningar till ordinarie förvaltningspersonal, nu 31,600 kronor, med 2,600 kronor till 34,200 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 2,600 kronor;

III. a) å personalstaten för tekniska högskolan från och med budgetåret 1932/1933 uppföra ytterligare en vaktmästarbefattning med placering för innehavaren av denna befattning i lönegraden B 5;

b) öka det i den nuvarande ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda förslagsanslaget: avlöningar till ordinarie vaktmästare m. fl., nu 73,300 kronor, med 3,000 kronor till 76,300 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 3,000 kronor;

IV. öka den i den ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten: arvoden till tillfälliga lärarbiträden och assistenter, nu 51,200 kronor, med 1,000 kronor

till 52,200 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 1,000 kronor;

V. öka den i den ordinarie staten för tekniska högskolan uppförda anslagsposten: avlöningar till icke-ordinarie vaktmästare m. fl., nu 16,020 kronor, med 480 kronor till 16,500 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till tekniska högskolan, avlöningar, med 480 kronor;

VI. — med uteslutande ur riksstaten av det under tekniska högskolan: vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet upptagna ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt elever — under samma rubrik uppföra ett ordinarie reservationsanslag till stipendier åt studerande å 6,000 kronor;

VII. höja den i staten för tekniska högskolan B. Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet, materiel m. m. ingående, såsom särskilt reservationsanslag betecknade anslagsposten till samlingar och laborationer, nu 150,000 kronor, med 3,000 kronor till 153,000 kronor samt förty höja det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. vid tekniska högskolan, nu 325,000 kronor, med 3,000 kronor till 328,000 kronor;

VIII. till beredande av ökade medel till samlingar och laborationer vid tekniska högskolan för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 47,000 kronor att av Kungl. Maj:t fördelas på de olika avdelningarna vid högskolan, på sätt Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma;

IX. till beredande av ökade medel för tekniska högskolan till uppvärmning, belysning och diverse utgifter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 56,000 kronor;

X. till bokinköp, bokbindning m. m. för tekniska högskolans bibliotek för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor;

XI. till resekostnadsersättningar åt studerande vid tekniska högskolans fackavdelning för lantmåteri för deltagande i exkursioner och fältövningar för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Stockholm den 3 maj 1932.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Widell, Olof Olsson, Bergqvist, Nilsson* i Gränebo, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Johansson* i Fredrikslund, *Walles, Pauli, Björck* i Djursholm och *Pålsson* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Strindlund, Olsson* i Blådinge, *Olofsson* i Digernäs, *Nilsson* i Örebro, *Lindskog, Danielsson, Jonsson* i Eskilstuna, *Persson* i Falla, *Hollertz* och *Andersson* i Prästbol.
